

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

TEISĖS FAKULTETAS

KONSTITUCINĖS TEISĖS KATEDRA

EDVARD VASILEVSKIJ

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO „VETO“
TEISĖS KONSTITUCINIS REGULIAVIMAS

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas

Prof. dr. Vytautas Sinkevičius

VILNIUS, 2011

ANOTACIJA

Darbe analizuojamas Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės konstitucinis reguliavimas. Analizės metu nagrinėjamas teorinis „veto“ aspektas, istorinė „veto“ teisės raida Lietuvos Respublikos nuolatinėse konstitucijose, 1992 metų Konstitucijoje, Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje bei „veto“ teisės įgyvendinimo problematika. Atsižvelgiant į visapusišką „veto“ teisės analizę, formuojamos išvados bei teiginiai, pateikiamos rekomendacijos nustatytoms problemoms spręsti.

Raktiniai žodžiai: Prezidento „veto“, atidedamasis „veto“, „veto“ teisė, „veto“ modelis, stabdžių ir atsvarų sistema, valdžių padalijimas, konstitucija, konstitucinis reguliavimas.

ANNOTATION

This master thesis deals with constitutional regulation of Presidential ‘veto’ power in the Republic of Lithuania. During the analysis theoretical aspect of ‘veto’ power is presented and its obstacles of enforcement are indicated. Presidential ‘veto’ power’s historical development is researched in ongoing constitution of the Republic of Lithuania, Constitution of 1992 as well as in Constitutional Court's jurisprudence. Inquisitive analysis of presidential ‘veto’ power enables to draw conclusions and form statements. Moreover, recommendations of possible solutions are identified and discussed.

Keywords: Presidential veto, pocket Veto, veto power, model of veto, system of checks and balances, the principle of power distribution, constitution, constitutional regulation.

TURINYS

ĮVADAS.....	4
1. „VETO“ KAIP TEORINĖ IR TEISINĖ KATEGORIJA.....	8
1.1. Bendrinė „veto“ samprata ir jo etimologija, „veto“ sampratos istorinė raida	8
1.2. Veto modeliai ir jų turinys.....	10
2. LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO „VETO“ TEISĖS TURINYS LIETUVOS RESPUBLIKOS 1922, 1928 IR 1938 METŲ KONSTITUCIJOSE.....	21
2.1. 1922 rugpjūčio 1 dienos Konstitucija.....	21
2.2. 1928 gegužės 15 dienos Konstitucija.....	24
2.3. 1938 gegužės 12 dienos Konstitucija.....	27
3. LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO „VETO“ TEISĖS KONSTITUCINIS REGULIAVIMAS 1992 METŲ KONSTITUCIJOJE	30
3.1. Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės turinys 1992 metų Konstitucijoje ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo doktrinoje.....	30
3.2. Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės įgyvendinimo problematika.....	55
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....	59
SANTRAUKA/SUMMARY.....	61
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	63
PRIEDAI.....	66

ĮVADAS

Temos aktualumas

Šiuolaikinis gyvenimo būdas lemia tai, jog kasdien susiduriame su politika, žiniomis apie politiką, valstybės valdymu arba kitais santykiniais reglamentuotais konstitucijoje. Kone visi žmonės domisi politika, stebi esamą situaciją, aktyviau ar pasyviau joje dalyvauja, diskutuoja juos dominančiais klausimais bei reiškia savo nuomonę. Deja dažnai žmonės pasisako klausimais, su kuriais nėra gerai susipažinę arba neturi pakankamai informacijos.

Pastaruoju laiku didžiulį ažiotažą sukėlė pensijų reforma, motinystės įstatymo pakeitimai bei kitos socialiai svarbios problemos. Nemažai piliečių buvo pasipiktinę Seimo vykdoma politika bei priimamais sprendimais. Visi šių reformų nuskriaustieji bei suinteresuotieji žiūrėjo į prezidento institutą, kaip į vienintelį gelbėjimosi ratą. Prezidentė Dalia Grybauskaitė buvo viešai raginama skirtingų socialinių grupių vetuoti vieną ar kitą Seimo priimtą įstatymą. Neturintys pakankamai žinių žmonės buvo nepatenkinti prezidentės veiksmais, jos negebėjimu pakeisti Seimo priimtus įstatymus. Lietuvos žmonės pradėjo teigti, jog prezidentė nenori arba tingi pasipriešinti Seimo valiai, deja daugelis neišmano, koku būdu valstybės vadovas gali įtakoti parlamento priimamus įstatymus, kokios yra jo įgaliojimų ribos ir galimybės.

Prezidento „veto“ teisė suteikia valstybės vadovui įgaliojimus įgyvendinti savo konstitucinius įgaliojimus, vykdyti įstatymų priežiūrą bei užtikrinti kitus teisinės valstybės vadovo įgaliojimus. Labai svarbu yra išanalizuoti šį stabdžių bei atsvarų sistemos įrankį, jo atsiradimo priežastis, istorinę raidą, turinį bei ribas tam, kad efektyviau bei objektyviau galėtumėme vertinti parlamento bei prezidento institutų sąveiką.

Darbo problema

Visos modernios valstybės savo konstitucijose arba įstatymuose yra numačiusios vienokią ar kitokią stabdžių bei atsvarų sistemą. Vienas labiausiai paplitusių bei gerai žinomų valdžių tarpusavio reguliavimo įrankių yra „veto“ teisė. Žinomi skirtingi „veto“ modeliai: „parlamento veto“, „teisminis veto“ bet labiausiai paplitęs yra „valstybės vadovo veto“. Šiame darbe bus nagrinėjamas Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ modelis bei jo konstitucinis reguliavimas. Nors Lietuvos Respublikos Prezidento galios yra pakankamai didelės, dėl konstitucinės valdžių padalijimo sąrangos bei konstitucinio reguliavimo mūsų šalies vadovas neturi reikšmingos įtakos įstatymų turiniui bei parlamento veiklai. Seimas „lengvai“ įveikia Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“

teisę, kas lemia visuomenės nuomonės susidvejinimą bei kitus neigiamus padarinius. Esant tvirtam Prezidento apsisprendimui vetuoti Seimo priimamą įstatymą, visgi galutinį sprendimą dėl šio įstatymo priima Seimas.

Pagrindinė darbo problema yra ištirti ar Lietuvos Respublikos Konstitucijoje yra pasirinktas tinkamas „veto“ modelis, ar šis modelis užtikrina tinkamą konstitucijos įgyvendinimą, padeda tinkamai bei efektyviai įtakoti įstatymų leidybą, bei užtikrina valdžių padalijimo principą ir valdžių pusiausvyrą.

Hipotezė

Darbe keliami hipotezė, jog Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisė yra lengvai įveikiama parlamento ir yra priklausoma nuo prezidento asmenybės, bei yra nepakankamai detalai reglamentuota Konstitucijoje bei įstatymuose.

Tyrimo objektas

Šiame darbe analizuojami „veto“ teisės bendrieji ir teisiniai aspektai, Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės reglamentavimas Lietuvos Respublikos nuolatinėse konstitucijose, kitose teisės aktuose, Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo doktrinoje bei praktikoje. „Veto“ samprata yra dažnai vartojama, girdima žiniuose bei kitose socialinio bendravimo įrankiuose tačiau ši sąvoka yra dažnai susiaurinama, pamirštama šio įrankio svarba bei paskirtis.

Tyrimo tikslas ir uždaviniai

Magistro baigiamojo darbo tikslas - atlikti bendrąją visapusišką „veto“ teisės analizę, išnagrinėti jos sampratą, turinį, ribas bei paskirtį. Šiame darbe siekiama detalai išnagrinėti Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės konstitucinį reguliavimą bei su juo susijusius klausimus, bei šio „veto“ modelio tinkamumą Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai.

Pagrindiniai darbo uždaviniai:

- Apžvelgti „veto“ teisę teoriniu bei istoriniu aspektu;
- Aptarti skirtingus „veto“ modelius, jų esmę bei bruožus;

- Apžvelgti „veto“ teisės istorinę raidą Lietuvos Respublikos nuolatinėse konstitucijose, bei šių Konstitucijų įtaką „veto“ teisės vystymuisi;
- Detaliai išnagrinėti dabartinį Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės konstitucinį reguliavimą;
- Nustatyti Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės ribas bei turinį;
- Apžvelgti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo doktriną;
- Apžvelgti kitus teisės aktus reguliuojančius Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisę;
- Iširti ar Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ modelis yra tinkamas Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai;
- Apibendrinant pateikti išvadas bei rekomendacijas, kaip patobulinti esamą „veto“ teisinį reguliavimą.

Tyrimo metodai

- *Dokumentų turinio analizės metodas* padeda, nagrinėjant skirtingus teisinius bei mokslinius dokumentus, išsiaiškinti „veto“ sampratos esmę, įvertinti bendrą šio instituto svarbą, ribas, turinį bei santykį su kitais institutais, šios teisės suteikimo vienam subjektui priežastis, kitus dominančius klausimus bei prezidento „veto“ teisės konstitucinį reguliavimą Lietuvoje.
- *Apibendrinimo metodas* padeda pereiti nuo siauresnių sąvokų ir teiginių prie platesnių, nusakant bendruosius teiginius, dėsniumus, principus, apibendrinant literatūrą. Šis metodas padeda pažvelgti į šią teisę visapusiškai, išsiaiškinti stipriąsias bei silpnąsias Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės puses, suformuluoti išvadas bei pasiūlymus.
- *Lyginamojo metodo pagalba* galima apžvelgti „veto“ teisės evoliuciją bei keitimąsi Lietuvos Respublikos Konstitucijose, jos priklausomybę nuo prezidento instituto statuso bei galių keitimosi, nuo politinės situacijos šalyje.

Darbo struktūra

Darbą sudaro 4 dalys. Analizuojant medžiagą stengiamasi gilintis ne tik į „veto“ teisės teorinius aspektus, konstitucinį reguliavimą, doktriną bet ir į praktines problemas.

Pirmame darbo skyriuje „veto“ teisė analizuojama, kaip bendrinė teisinė samprata, taip pat nagrinėjama šio žodžio etimologija, formavimasis bei istorinė raida. Išskiriami ir aptariami skirtingi

„veto“ modeliai, jų esmė bei bruožai. Skyriaus pabaigoje pristatomas trumpas užsienio šalių „veto“ modelių aptarimas.

Antrame darbo skyriuje analizuojamas bei aptariamas „veto“ modelis 1922 rugpjūčio 1 dienos Konstitucijoje, 1928 gegužės 15 dienos Konstitucijoje bei 1938 gegužės 12 dienos Konstitucijoje. Nagrinėjamos tų metų Konstitucijų Respublikos Prezidento „veto“ teisės apimtys bei ribos. Ištiriamas „veto“ teisės konstitucinis paveldas.

Trečiame darbo skyriuje detalai nagrinėjama, kaip „veto“ teisė įtvirtinta 1992 metų Konstitucijoje, tyrinėjamas „veto“ teisės turinys. Nagrinėjama šio instituto svarba stabdžių ir atsvarų sistemoje, santykiai su kitomis teisėmis, principai kuriais remiasi ši teisė, šio įrankio subjektai bei objektai.

Ketvirtame darbo skyriuje apžvelgiama Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo doktrina, bylos, kuriose Teismas pasisako dėl Respublikos Prezidento „veto“ modelio, ribų ir apimčių. Taipogi apžvelgiami kiti teisės aktai apimantys Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisę bei santykius kylančius iš šios teisės įgyvendinimo. Tiriama „veto“ teisės įgyvendinimo problematika, kylančios teigiamos bei neigiamos pasekmės.

Galiausiai išvadose ir pasiūlymuose suformuluojamos pagrindinės darbo išvados bei pateikiami siūlymai, kaip būtų galima „pagerinti“ esamą „veto“ teisę, ją sustiprinti, perteikti jos svarbą bei esmę, patobulinti šios teisės teisinį reguliavimą, išspręsti kylančią įgyvendinimo problematiką.

1. „VETO“ KAIP TEORINĖ IR TEISINĖ KATEGORIJA

1.1. Bendrinė „veto“ samprata ir jo etimologija, „veto“ sampratos istorinė raida

Šiuolaikinėje teisinėje valstybėje esminė problema yra ta, kaip užtikrinti konstitucinį teisėtumą visuomenėje ir valstybėje. Siekiant tai įgyvendinti valstybių konstitucijose yra numatoma įvairių teisinių priemonių, kaip tą pasiekti. Esama skirtingų konstitucijos garantų bei konstitucinio teisėtumo įgyvendinimo būdų.

Konstitucija – tai aukščiausią galią turintis valstybės teisės aktas, esantis pagrindu kitoms teisės normoms bei reguliuojantis svarbiausias gyvenimo sritis.

„Išskirtinė konstitucijų reikšmė ne mažiau susijusi su jų turiniu. Konstitucijos teisiškai reglamentuoja valstybės santvarkos pagrindus, aukščiausiųjų valdžios institucijų sistemos ir funkcionavimo principus. Būtent valstybės valdžios sąrangos santykiai yra savitas „konstitucinis minimumas“: kad valdžia galėtų valdyti, reikia pozityvaus įtvirtinimo (sąlygiškai tai galėtų būti vadinama politinės bendruomenės susitarimu).“¹

Sklandžiam valstybės valdymui valstybės valdžios institucijos turi sąveikauti bei bendradarbiauti. Tam, kad jokia iš valdžios institucijų neviršytų savo įgaliojimų bei nekauptų valdžios vien savo rankose buvo sukurti skirtingi mechanizmai užtikrinantys valdžių padalijimą ir pusiausvyrą tarp valdžios institucijų. Jungtinių Amerikos Valstijų konstitucinės teisės mokykla, esanti viena seniausių bei įtakingiausių, sukūrė plačiai kitų valstybių konstitucijose naudojamą stabdžių ir atsvarų sistemą. Ši sistema padėjo sėkmingai išspręsti valdžių padalijimo problemas. Vienas svarbiausių konstitucinių įgaliojimų šiame aspekte yra prezidento teisė vetuoti parlamento priimtus įstatymus.

Taigi valstybės vadovo „veto“ teisė iki paskelbiant parlamento priimtą įstatymą vetuoti jį, tai yra svarbus konstitucinio valdžių padalijimo principo aspektas ir papildoma parlamento priimtų įstatymų konstitucingumo garantija.

Žodis „veto“ (lot. „draudžiu“) – buvo žinomas jau senovės Romoje, senatoriai galėjo vetuoti priimamus sprendimus. Pati žodžio „veto“ semantika lyg ir nepaliekia galimybių diskutuoti – jame glūdi sprendimo galutinumas, nekeičiamumas. Paprastai „veto“ reiškia, jog vienas subjektas vienašališkai nesutinka ir blokuoja kito subjekto sprendimą, jo priėmimą.

---

¹ E. Kūris. Konstitucijos dvasia// Konstitucija XXI amžiuje. Jurisprudencija. 2002, 30 (22), p. 16.

Istorijoje ši sąvoka vystėsi kartu su teisinių santykių patirtimi. Yra žinoma *liberum veto* teisė, kuri yra laikoma absoliutaus draudimo pavyzdžiu. Lietuvos-Lenkijos valstybėje XVII-XVIII a. *liberum veto* teisė buvo parlamentinės sandaros principas. Visi Seimo sprendimai galėjo būti priimami tik visų jo narių sutikimu ir kiekvienas atstovas galėjo blokuoti sprendimus ir Seimo darbą. Šio principo atsiradimo pradžia - vienbalsio sprendimų priėmimo Seime tradicija, kai Seimo narys, išrinktas vietos seimelio buvo ataskaitingas prieš jį už visus Seimo sprendimus. Sprendimas, priimtas daugumos prieš mažumos valią (netgi jei tai buvo tik vienas seimelis), buvo laikomas politinio lygiateisiškumo principo pažeidimu.²

Ši *liberum veto* teisė galiojo iki 1791 m. gegužės 3 d. Konstitucijos priėmimo. Panašia nenuginčijama „veto“ teise nepritarti popiežiaus kandidatūrai naudojosi Šventosios Romos imperatorius. O štai Vokietijos Imperijos (1815 - 1866) narės naudojosi „limituoto veto“ teise, kurią įveikdavo valstybės narių kiekybė ir centrinės valdžios valia. Galimybė vieniems parlamento rūmams nepritarti kitų rūmų sprendimams teorijoje taip pat vadinama „veto“ teise. Jungtinėse Amerikos Valstijose ir daugelyje kitų šalių numatyta teismų teisė pripažinti teisės aktus antikonstituciniais įvardijama „teisminiu veto“.

Viena iš pagrindinių parlamento funkcijų yra įstatymų leidyba, o būtent valstybės vadovų įgaliojimuose pasirašyti ir skelbti parlamentų priimtus teisės aktus. Tačiau yra teorinė ir praktinė prielaida to nedaryti – t. y. vetuoti parlamento priimtus įstatymus ir gražinti juos iš naujo svarstyti. Anglosaksų teisinėje literatūroje plačiai vartojama „vykdomosios valdžios veto“ (*executive veto*), nors žinoma ir „prezidentinio veto“ sąvoka. Lietuvos Respublikos nacionalinėje doktrinoje (teisės, politologijos) nėra nusistovėjusio vieno termino – čia vartojami „prezidento veto“, „suspensyvinio veto“ terminai. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra vartojęs „atidedamojo veto“ sąvoką. Visus šiuos terminus sieja jų turinio panašumas. Čia visur kalbama apie prezidento – valstybės vadovo galias nepritarti parlamento priimtam įstatymui. Įstatymų promulgacijos teisė yra prezidento tradicinis įrankis. Kokia būtų valstybės valdymo forma, koks bebūtų teisinis politinis režimas, valstybės vadovas skelbia įstatymus, jo parašas yra tas galutinis formalumas, kuriam esant įstatymas pradeda galioti. Neabejotina, kad įstatymų promulgacijos teisė, jos turinys kito įgaudama skirtingas raiškos formas. Absolutizmo epochose įstatymo promulgacijos ir priėmimo subjektas dažniausiai būdavo tas pats. Tik stiprėjant parlamentarizmui Anglijoje ir kitose Europos valstybėse, teisę priimti įstatymus išsikovojo tautos atstovybė – parlamentas. Tačiau ir tuomet, kai tiek teorija, tiek teisinių santykių praktika neabejojo dėl parlamento teisės priimti

---

² Veto teisė // <http://lt.wikipedia.org/wiki/Veto> [žiūrėta 2011 02 20]

įstatymus, teisę paskelbti parlamento priimtą įstatymą liko valstybės vadovui. Daugelyje valstybių tokie valstybių vadovų įgaliojimai tėra išlaikymas tradicijos, sietinos su pagarba pirmajam šalies asmeniui, išlaikymas.³

Žinomos ir kitos „veto“ rūšys, pavyzdžiui Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje penkios nuolatinės narės: Jungtinės Amerikos Valstijos, Rusija, Kinija, Prancūzija bei Jungtinė Karalystė turi „veto“ teisę. Jei bent viena iš šių šalių prieštarauja rezoliucijai, ši rezoliucija yra atmetama.

1.2. „Veto“ modeliai ir jų turinys

Nagrinėjant „veto“ teisės modelius ir jų turinį pastebimas didelis jų panašumas, pasireiškiantis per šios teisės subjektą, objektą bei jos ribas. Tačiau skirtingų „veto“ modelių ir jų turinių susiformavimą įtakojo skirtingos konstitucinės tradicijos, politiniai-istoriniai įvykiai, papročiai, skirtingose valstybėse susiformavo savitas „veto“ teisės turinys. „Veto“ teisę galima skirstyti skirtingais aspektais: pagal teisės turėtoją – „prezidento veto“, „teisminis veto“, „vykdomosios valdžios veto“; pagal parlamento gebėjimą įveikti veto teisę: „stiprusis veto“, „silpnasis veto“, „atidedamasis veto“, „santykinis veto“, „absoliutus veto“.

Prezidento veto. Kone labiausiai paplitusi yra valstybės vadovo, prezidento „veto“ teisė. Šis „veto“ modelis konkrečiai nusako „veto“ teisės priskyrimą valstybės valdymo institucijai, ar tai prezidentas, ar monarchas. Tačiau valstybės vadovo „veto“ teisė nėra ir negali būti vienoda, tą argumentuoja egzistuojančių sąvokų įvairenybė: „stiprusis“, „silpnasis“, „atidedamasis“, „santykinis“, „absoliutus veto“. Tokia terminų gausa įrodo „veto“ teisės turinio skirtumus. Atsižvelgiant į tai, kad stabdžių ir atsvarų sistema numato parlamentui galimybę įveikti valstybės vadovo „veto“ teisę, teigtina, jog valstybės vadovo „veto“ teisės turinys glūdi ir parlamento įgaliojimuose, nusakančiuose „veto“ įveikimo galimybes bei sąlygas.

Stiprusis veto. Šis „veto“ modelis numato sunkią galimybę parlamentui įveikti valstybės vadovo išreikštą „veto“. Toks modelis būdingas valstybėms su prezidentine valdymo forma, kai valstybės vadovas naudojasi plačiais įgaliojimais ir teisėmis. Geriausias „stipriojo veto“ pavyzdys yra Jungtinės Amerikos Valstijos. Šios šalies įtvirtinta stabdžių ir atsvarų sistema numato stiprų prezidento „veto“, kadangi šiam „veto“ įveikti reikalinga ne mažiau kaip dviejų trečdalių dalyvaujančių Atstovų rūmų balsų dauguma, būtina sąlyga yra kvorumas. Labai panaši tvarka

---

³ Mesonis G. Prezidento veto stabdžių ir atsvarų sistemoje: efektyvumo teorinės ir praktinės prielaidos// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2005, p. 85.

galioja ir Senate, kur įveikti prezidento „veto“ ir pakartotinai priimti vetuota įstatymą, reikalinga dviejų trečdalių balsų dauguma. Jei Senatas priima toki įstatymo projektą jis laikomas įstatymu, neatsižvelgiant į prezidento poziciją.

Reikalavimas kvalifikuotos (dviejų trečdalių) balsų daugumos „veto“ įgaliojimus daro reikšmingus, nes surinkti nurodytą kvalifikuotą balsų daugumą politiškai gana sudėtinga. Jau nusistovėjusi konstitucinių teisinių santykių praktika rodo, kad tokiomis aplinkybėmis sudaromos bendros prezidento ir parlamento komisijos, kurios priverstos surasti kompromisą, kuriam esant atsiranda galimybė įstatymą padaryti galiojantį. Tokiomis galiomis noriai naudojasi JAV prezidentai. Štai prezidentas Grantas (Ulysses S. Grant) šia teise pasinaudojo 93 kartus, prezidentas Klevelandas (Grover Cleveland) 584, o Ruzveltas (Franklin D. Roosevelt) net 635 kartus. Reiganas (Ronald Reagan) įstatymą vetavo tik 78 kartus. Kaip jau buvo minėta, vienas iš „veto“ tikslų yra „blogų“ įstatymų prevencija. Tačiau vetuojamo įstatymo kokybės klausymas gali būti sprendžiamas tik subjektyviu lygmeniu, prezidentas sprendžia, ar jis vetuotinas. Todėl būtų nepagrįsta vertinti prezidentų, valstybės vadovų, darbo kokybę pagal vetuotų įstatymų skaičių.⁴

„J. Nousiainen detaliai išvardija keletą svarbiausių veiksnių, kurie, jo nuomone, daro didžiausią įtaką prezidento galioms. Pirma, tai šalies konstitucija ir kiti svarbiausi teisės aktai, reguliuojantys prezidento įgaliojimus. Teisės aktais yra formaliai ir imperatyviai apibrėžiamos prezidento teisės ir pareigos, įgaliojimų apimtys, santykiai su kitomis valdžios institucijomis ir t.t. Kita vertus, nereikia pamiršti, kad konstitucija bei kiti teisės aktai nubrėžia ne tik prezidento veikimo erdvę, bet kartu nustato ir tos erdvės ribas, t.y., ne tik nustato, bet ir riboja galias. Be to, naujai priimamais teisės aktais, neprieštaraujant konstitucijai, prezidento galios gali būti gerokai išplečiamos arba susiaurinamos.“⁵

Silpnasis veto. Šis „veto“ modelis yra būdingas parlamentinėms valdymo sistemoms ir jo turinys yra siauras. Nors „veto“ teisė priklauso valstybės vadovui, ji yra nesunkiai įveikiama parlamento. Ryškiu šio modelio pavyzdžiu galima pateikti Prancūzijos Respubliką. „Prancūzijos Respublikos prezidentas tai pat naudojasi veto įgaliojimais, tačiau jie skiriasi nuo įgaliojimų „stipraus veto“ sistemoje. Prancūzijos valstybės vadovo veto teisė įveikiama nesudėtinga parlamentine procedūra. Nors Prancūzijos Respublikos Konstitucijos 10 straipsnis skelbia, kad prezidentas turi galimybę „pareikalauti iš parlamento, kad jis iš naujo svarstytų įstatymą“, tačiau veto yra įveikiamas paprastąja parlamento narių balsų dauguma. Ne veltui šie Prancūzijos

⁴ Mesonis G. Prezidento veto stabdžių ir atsvarų sistemoje: efektyvumo teorinės ir praktinės prielaidos// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2005, p. 86.

⁵ Lukošaitis A. Lietuvos Respublikos Prezidento galios ir rinkimų pažadų realizavimo galimybės// Pranešimas, skaitytas VU TSPMI seminare „Prezidento rinkimai 2002: kandidatų įvairovė ir programų panašumas“ (2002.12.19), p. 7.

prezidento įgaliojimai teisinėje literatūroje vienareikšmiškai įvardyti „silpnuoju veto“. Natūralu, kad gali kilti klausimas, kodėl prezidentinis veto, įveikiamas ne kvalifikuota parlamento narių balsų dauguma, turėtų būti vertinamas kaip silpnas veto? Kalbant apie parlamento funkcijas, kaip svarbiausią reikia paminėti įstatymų leidybą. Akivaizdu, jog tik esant parlamentinei daugumai galima įstatymų leidyba, tik esant parlamentinei daugumai vyriausybė gali turėti pasitikėjimą, taigi ir įgaliojimus veikti. Ordinariems (paprastiesiems) įstatymams priimti nebūtina kvalifikuota parlamento narių balsų dauguma. O konstitucinių teisinių santykių praktikoje natūralu, kad formuojasi ir egzistuoja parlamentinė dauguma, kuri lemia įstatymų leidybos proceso sėkmę ir palaiko vykdomosios valdžios (vyriausybės) veiklą. Egzistuojanti parlamentinė dauguma yra normali parlamento veiklos būseną, todėl ta pati dauguma, kuri išreiškia pasitikėjimą vyriausybe, kuri priima įstatymus, visuomet gali įveikti prezidento veto pakartodama procedūrą dar kartą.⁶

Atidedamasis veto. Airijoje, Portugalijoje, Rumunijoje, Sirijoje ir kt. įstatymas numato teisę kreiptis į konstitucinį teismą iki įstatymo promulgavimo. Dažnai tokia teise naudojasi valstybės vadovas. Atidedamojo „veto“ teisė – tai atidedamasis, suspensyvinis „veto“ (negalutinis). Parlamentas gali įveikti šią „veto“ teisę. Rumunijoje parlamentas gali atmesti konstitucinio teismo sprendimą 2/3 balsų daugumos. Taip buvo ir Lenkijoje iki naujos konstitucijos priėmimo.

Latvijos prezidentas naudojasi teise nepasirašyti parlamento priimto įstatymo ir jį grąžinti Seimui papildomai svarstyti. Šalies parlamentas (Latvijos Konstitucijos 71 str.) prezidento vetuotą įstatymą priima pagal tokią pačią procedūrą, kaip ir pirmąjį kartą. Be šios galimybės, valstybės vadovui Konstitucijoje (72 str.) yra numatyta galimybė „dviem mėnesiams suspenduoti įstatymo paskelbimą“. Šis įstatymo paskelbimo suspendavimas yra siejamas su suspenduojamo įstatymo pateikimu visuotiniam referendumui. Esant šioms aplinkybėms, parlamentas, norėdamas išvengti visuotinio referendumo, gali priimti įstatymą pakartotinai, jei už jį balsuos ne mažiau kaip 3/4 visų parlamento narių.⁷

Veto teisės nebuvimas. Vokietijos Federacinėje Respublikoje ir Jungtinėje Karalystėje egzistuojančiose skirtingose valstybės valdymo formose, respublika ir monarchija, numatyti labai panašūs valstybės vadovo „veto“ įgaliojimai. Vokietijos Federacinės Respublikos Pagrindiniame Įstatyme (Konstitucijos 82 str. (1)) valstybės prezidentui numatyta pareiga Parlamento priimtus įstatymus parengti ir paskelbti Federaliniame įstatymų biuletenyje. Iš Konstitucijos teksto aiškėja, kad federalinis prezidentas negali vetuoti Parlamento priimtų įstatymų. Jungtinėje Karalystėje

⁶ Mesonis G. Prezidento veto stabdžių ir atsvarų sistemoje: efektyvumo teorinės ir praktinės prielaidos// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2005, p. 86.

⁷ Mesonis G. Prezidento veto stabdžių ir atsvarų sistemoje: efektyvumo teorinės ir praktinės prielaidos// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2005, p. 87.

monarcho įgaliojimus šioje srityje apibrėžia: įstatymai ir konvencijos, konstituciniai papročiai. Rašytinė teisė suteikia monarchui įgaliojimus pasirašyti arba nepasirašyti Parlamento priimtus įstatymus. Formalizuojant rašytinės teisės nuostatas galima teigti, kad tai lyg ir „absolutus veto“, bet nuo 1708 m. monarchai niekuomet nesinaudojo „veto“ įgaliojimais. Tad ilgametėje konstitucinių teisinių santykių praktikoje susiformavo konstitucinis paprotys (konvencija), esmingai papildantis rašytinę teisę, įpareigojantis Jungtinės Karalystės vadovą pasirašyti bet kokio turinio parlamento priimta teisės aktą. Tad monarchai laikui bėgant konvencijų lygmeniu prarado galimybę formaliai daryti įtaką įstatymo leidybos procesui.⁸

Kai yra dvejų rūmų parlamentai, tos pačios įstatymo priėmimo procedūros turi būti atliekamos abiejuose rūmuose. Pradedama ten, kur įstatymas inicijuotas. Tik abiejuose rūmuose priimtas įstatymas laikomas priimtu ir teikiamas valstybės vadovui pasirašyti. Būna, kad vieni rūmai priima įstatymą, o kiti rūmai jį atmeta, tada yra taikomi įvairūs variantai. Šaudyklės principas – gražina įstatymo projektą tiems rūmams, kurie jį priėmė, tai gali tęstis keletą kartų. Kitas metodas – derinamosios komisijos: kai vieni rūmai nepriima, sudaromas jungtinis abiejų rūmų komitetas, kuris išsprendžia nesutarimus, randa kompromisą.

Santykinė ir absoliutinė veto teisė. Valstybės vadovo „veto“ teisė būna santykinė (atidedamoji) ir absoliutinė. Kai yra „santykinė veto“ teisė, parlamentas turi galimybę priimti tą patį įstatymą dar kartą jį apsvarsčius. Jei parlamentas sutinka su valstybės vadovo teikiamais pasiūlymais – pakanka paprastos balsų daugumos. Jei nesutinka su valstybės vadovo pasiūlymais – „veto“ įveikti būtina arba absoliutinės balsų daugumos visų parlamento narių arba kvalifikuotos balsų daugumos (2/3, 3/4). Absoliutinė „veto“ teisė sutinkama retai. Ji taikoma dualistinėse monarchijose, absoliutinėse monarchijose. Kai valstybės vadovas vetuoja įstatymą, parlamentas nebegali jo priimti.

Dalinis veto. Pasaulinėje konstitucinės teisės praktikoje žinomas ir specifinis „dalinio veto“ institutas. „Dalinis veto leidžia prezidentui įstatymą narstyti po kaulelį ir daryti jame dalinius išbraukimus, atmesti atskiras nuostatas, – o tai gali prilygti aktyviam šio įstatymo perdarymui. Nors dalinį veto galima įveikti, vis dėlto būtent šio veto prezidentams labiausiai reikia ir jo jie labiausiai trokšta. Dalinio veto teisę turi Argentinos, Brazilijos, Filipinų, Meksikos ir kai kurių kitų šalių prezidentai.“⁹

Teisminis veto. Daugelyje valstybių konstitucinę priežiūrą vykdo Konstituciniai teismai, tačiau tam tikrose šalyse, pavyzdžiui Jungtinėse Amerikos Valstijose, bendrosios kompetencijos

⁸ Mesonis G. Prezidento veto stabdžių ir atsvarų sistemoje: efektyvumo teorinės ir praktinės prielaidos// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2005, p. 86.

⁹ Ragauskas P. Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo įstatymų leidyboje// Politologija.- Vilnius, 2002/4, p. 28.

teismai turi teisę pripažinti teisės aktus antikonstituciniais. Tokia teismų turima teisė vadinama „teisminiu veto“.

Vykdamosios valdžios veto (Executive veto power). Ši teisė suteikia galimybę vykdomajai valdžiai atsakyti pasirašyti įstatymo projektą ir grąžinti jį teisės akto leidėjui paaiškinant, kodėl tai įvyko. Teisės aktų leidėjas gali sutikti su vykdomosios valdžios pakoregavimais, ir taisyti teisės aktą, bet gali ir nesutikti su šia vykdomosios valdžios „veto“ teise, ir įveikti šį „veto“ pakartotinai priimant atitinkamą teisės aktą. Dažniausiai reikalinga dviejų trečdalių balsų dauguma. Šia vykdomosios valdžios „veto“ teise dažnai naudojamosi JAV priimant asignavimų projektus per Federalinio biudžeto sudarymo procedūras. Jei vykdomoji valdžia nepasirašo įstatymo ir per nurodyta laiką nepagrindžia savo veiksmų apie tai pranešdama parlamentui, įstatymas įsigalioja per numatytą dienų skaičių.¹⁰

Promulgavimo stadija. Ši stadija apima priimto įstatymo pasirašymo bei paskelbimo procedūras. Įstatymo promulgavimas daugumoje valstybių priklauso valstybės vadovui, jo nesant ar jam negalint – promulgavimo procedūras atlieka pagal konstituciją ar įstatymus jį pavaduojantis asmuo. Galimi trys variantai:

1. Pasirašyti;
2. Grąžinti su savo pastabomis, pakeitimais ar pasiūlymais (veto teisė);
3. Prezidentui neveikiant per nustatytą terminą, įstatymą pasirašo pagal konstituciją ar įstatymus tai privalantis padaryti asmuo.

Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikoje ši stadija apima dvejopus dviejų subjektų veiksmus: arba Prezidentas, arba Seimo pirmininkas turi įstatymą pasirašyti ir paskelbti. Prezidentui pasirašyti įstatymą teikia Seimo Pirmininkas. Prezidentas gauna autentišką įstatymą, kurį pasirašyti turi per 10 dienų. Jeigu Prezidentas, pasinaudodamas „veto“ teise, nustatyta tvarka Seimo priimtą įstatymą grąžina Seimui pakartotinai svarstyti, šį įstatymą Seimas pagal Konstitucijos 72 str. 1 d. gali iš naujo svarstyti ir priimti. Ir pakartotinai Seimo apsvarstyta ir priimta įstatymą, Prezidentas privalo ne vėliau kaip per 3 dienas pasirašyti ir paskelbti (imperatyvi norma).

Po svarstymo tame pačiame Seimo posėdyje, vyksta grąžintino įstatymo priėmimas. Pirmiausia balsuojama, ar priimti visą įstatymą be pakeitimų, kuriuos siūlo Prezidentas. Čia susiduriama su Prezidento „veto“ teisės įveikimu. „Veto“ įveikiamas, jei už projektą balsuoja absoliuti balsų dauguma (daugiau kaip 1/2 seimo narių), jei „veto“ įveikti nepavyko, tada

---

¹⁰ Legislation - Executive Veto Power // <http://law.jrank.org/pages/8197/Legislation-Executive-Veto-Power.html>
[žiūrėta 2011 02 20]

balsuojama, ar priimti įstatymą su Prezidento pataisomis ir papildymais. Su papildymais įstatymas priimamas, jei už jį balsavo dauguma posėdyje dalyvavusių Seimo narių.

Pasak profesoriaus Gedimino Mesonio „veto“ įgaliojimais besivadovaujantis prezidentas (šalies vadovas) tam tikra apimtimi gali dalyvauti įstatymų leidybos, t.y. jų turinio, procese. Ne veltui prezidento „veto“ neretai įvardijamas trečiaisiais įstatymų leidybos institucijos rūmais. Panaudotas „veto“ parlamento priimtiems aktams gali priversti parlamentą keisti savo nuomonę, įstatymų leidžiamąją instituciją derėtis derinant skirtingas pozicijas dėl įstatymų turinio siekiant abipusių kompromisų. Tad vertinant šiuo aspektu prezidento, vykdomosios valdžios, „veto“ yra stabdžių ir atsvarų konstrukcijos elementas. Be to šie įgaliojimai parlamentams tiesiogiai ir netiesiogiai rodo prezidento „ginties ir puolimo“ galimybes. Tad tokie įgaliojimai, jų įtvirtinimas konstitucijoje ir skirta priversti paisyti, derinti pozicijas, ieškoti kompromisų, šios institucijos nuomonės. Todėl galima teigti, kad „veto“ įgaliojimai tai pat yra būdas išreikšti visuomeniniam interesui, jeigu jis neatsispindi parlamento priimto įstatymo turinyje. Prezidentas tampa paskutiniu subjektu, galinčiu nepasirašant įstatymo mėginti apginti visuomeninį interesą, jeigu jo pasigenda parlamento priimtame įstatyme.¹¹

„Veto“ yra svarbus konstitucinio valdžių padalijimo užtikrinimo instrumentas, parlamento priimtų įstatymų konstitucingumo garantija. Dažnai „veto“ teisė priklauso nuo valstybės valdymo formos, kuo stipresni valstybės vadovo įgaliojimai tuo stipresnis „veto“. „Lietuvoje egzistuoja silpnas veto. Pagal Konstituciją įstatymų leidybos procese, be Seimo, dalyvauja ir valstybės vadovas – Respublikos Prezidentas; pasinaudodamas atidedamojo veto teise Respublikos Prezidentas atitinkamame dekrete gali nurodyti įvairius motyvus. Respublikos Prezidento motyvai turi būti racionalūs, aiškūs, suprantami. Respublikos Prezidentas, motyvuotai gražindamas įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti, privalo vadovautis tautos gerovės, atsakingo valdymo, pilietiškumo, socialinės darnos, teisingumo, teisės viešpatavimo imperatyvais, kitomis Konstitucijoje įtvirtintomis, jos ginamomis ir saugomomis vertybėmis. Teikti Seimui pakartotinai svarstyti motyvuotai gražinamo įstatymo pataisas ir papildymus yra ne Respublikos Prezidento konstitucinė pareiga, o teisė.“¹²

Tačiau ar „veto“ institutas yra „privalomasis“, „būtinasis“, „nepakeičiamasis“ stabdžių ir atsvarų mechanizmo elementas? A. Hamiltonas „Federalistų raštuose“, analizuodamas stabdžių ir atsvarų mechanizmo problematiką, neabejojo, kad „veto“ gali būti naudojamas kaip ir blogų įstatymų prevencija, tačiau įspėjo, kad šis instrumentas gali būti naudojamas destruktiviai –

---

¹¹ Mesonis G. Prezidento veto stabdžių ir atsvarų sistemoje: efektyvumo teorinės ir praktinės prielaidos// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2005. Nr. 64(56), p. 85.

¹² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19 d. nutarimas.

prieštaraujant, stabdant visuomeninei reikalingus ir gerus įstatymus. Todėl natūralu, kad egzistuoja nemažai demokratiškos valstybės valdymo formų, kuriose mėginta pašalinti galimybę piktnaudžiauti „veto“ įgaliojimais nesuteikiant valstybės vadovams jokių „veto“ įgaliojimų. Tačiau ir tokiose valdžių sąrangos modeliuose egzistuojančios stabdžių ir atsvarų sistemos yra gana veiksmingos, užtikrina tarpinstitucinę darną. Todėl galime teigti, kad prezidento „veto“ įgaliojimai nėra nei privalomi, nei vieninteliai stabdžių ir atsvarų sistemos elementai. D. S. Lutzas pabrėžia, kad „yra didelė gausa stabdžių“, kiekvienas jų turi savo reikšmę ir papildo vienas kitą. Tad „veto“ įgaliojimai nėra savaime pakankami, jų prasmingumas ir efektyvumas gali būti vertinamas tik kaip stabdžių ir atsvarų sistemos integrali grandis.¹³

Esant gausiai Prezidento „veto“ teisės modelių įvairovei, automatiškai kyla klausimas, kuris šių modelių yra „tinkamiausias, geriausias“. Atsakant į šį klausimą, svarbu pažymėti, jog visose demokratiškose valstybėse valstybės vadovai turi pareigą paskelbti parlamentų priimtus įstatymus, bet ne visi turi galimybę vetuoti parlamento įstatymus. Nors daugelyje šalių egzistuoja šalies vadovo teisė vetuoti įstatymus, skiriasi jų turinys, ribos bei įveikimo sąlygos. Nors „veto“ yra svarbus stabdžių ir atsvarų mechanizmo instrumentas, yra problematiška nustatyti „veto“ modelio tinkamumą ar kokybę. Mažiau problemų sukuria prezidento „veto“ teisės „stiprumo“ klausimas. Daugelis teisės ekspertų pažymi, kad Lietuvos Prezidento „veto“ yra „silpnas“, kadangi Seimas nesunkiai jį įveikia ir tai menkina jo veiksmingumą. Kita vertus, Jungtinių Amerikos Valstijų įgyvendinamas „veto“ modelis, prezidentui suteikia didesnę galią paveikti įstatymų leidybą, kas yra nulemta sudėtingesne „veto“ teisės įveikimo procedūra. Tačiau yra sudėtinga atsakyti, kuris šių „veto“ modelių yra tinkamesnis ir ar silpnasis „veto“ tikrai yra blogas. Galimas atvirkštinis samprotavimas, argumentuojant tai parlamento, kaip tautos atstovybės, svarba bei kompetencija priimti įstatymus, bei Prezidento personalinių ambicijų bei savanaudiškumo apribojimas.

Remiantis profesoriaus G. Mesonio nuomone, jog jeigu pritartume nuomonei, kad įstatymo pasirašymas ir jo paskelbimas gali būti vertinamas kaip svarbesnė akcija nei jo priėmimas Seime, tuomet galėtume teigti, kad Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ per silpnas. Institucijai priskirtina atsakomybė už įstatymo turinį, be realių įgaliojimų daryti jam įtaką, skatintų suteikti tuos įgaliojimus. Tačiau priskirdami didesnę atsakomybę įstatymo promulguotojui, suteiktume nepagrįstą indulgenciją įstatymo leidėjui. Teoriniu lygmeniu griautume žodžių „įstatymo leidėjas“ semantiką.

---

¹³ Mesonis G. Prezidento veto stabdžių ir atsvarų sistemoje: efektyvumo teorinės ir praktinės prielaidos// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2005, p. 85.

Vis dėl to manytume, kad promulgacijos reikšmė nepanaikina visiškos įstatymo leidėjo atsakomybės už įstatymo kokybės turiningąsias ir formaliąsias raiškas.¹⁴

Pasaulyje egzistuoja skirtingi „veto“ įveikimo modeliai. Nesunku pastebėti, kad prezidento „veto“ įveikimo „slenkstis“ priklauso nuo to, kokia yra valstybės valdymo forma. Daugumoje prezidentinių respublikų „veto“ įveikti reikia 2/3 visų parlamento narių daugumos (pvz. Argentinoje, Filipinuose, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Kosta Rikoje, Meksikoje). Tiesa, yra ir tokių prezidentinių respublikų, kuriose tam pakanka absoliučios visų parlamento narių daugumos (pvz., Brazilijoje ir Peru). Venesueloje, įveikdama Prezidento „veto“, įstatymą pakartotinai priimti gali net absoliuti dalyvaujančių parlamento narių dauguma.¹⁵

„Pusiau prezidentinėse respublikose situacija kitokia: Portugalijoje Prezidento veto įveikti gali tik absoliuti visų parlamento narių dauguma, o Prancūzijoje ir Suomijoje pakanka paprastos daugumos. Kartais (formaliai) pusiau prezidentinėms respublikoms priskiriamos Austrijos Prezidentas veto teisės apskritai neturi, o Airijos Prezidento diskrecija veto srityje yra itin stipriai suvaržyta: vetuoti įstatymą jis gali tik tuo atveju, jei į jį kreipiasi dauguma Senato narių arba ne mažiau, kaip viena trečioji Atstovų Rūmų narių. Antra vertus, būtina pažymėti, kad Airijos Prezidento veto yra itin sunkiai įveikiamas. Vetuotą įstatymą jis privalo pasirašyti tik tuo atveju, jeigu jį patvirtino arba Tauta referendumu, arba paleisti ir iš naujo sušaukti Atstovų Rūmai.“¹⁶

Maurice Duverger įvardija politinę sistemą, kaip pusiau prezidentinę, jei ši atitinka tris sąlygas:

- 1) prezidentą renka tauta;
- 2) prezidentas turi svarių *de jure* ir *de facto* politinių galių;
- 3) ministras pirmininkas yra pakankamai nepriklausomas nuo prezidento ir gali vadovauti vyriausybei tik turėdamas parlamento pasitikėjimą.¹⁷

Tiesa, pasitaiko ir pusiau prezidentinių valstybių, kuriose prezidento „veto“ įveikti būtina 2/3 visų parlamento narių dauguma. Toks reikalavimas nustatytas, pavyzdžiui, Rusijoje ir Tunise. Tačiau vargu ar tai yra valstybės, kurių konstitucinė santvarka jau šiandien galėtų būti laikoma pavyzdžiu.

„Dideli reikalavimai įveikti prezidento veto parlamentinėse respublikose paprastai nėra keliami. Kelėtoje jų (pvz., Graikijoje, Čekijoje ir Bulgarijoje) veto įveikti būtina absoliuti visų

¹⁴ Mesonis G. Prezidento veto stabdžių ir atsvarų sistemoje: efektyvumo teorinės ir praktinės prielaidos// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2005, p. 89.

¹⁵ Ragauskas P. Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo įstatymų leidyboje// Politologija.- Vilnius, 2002/4. (28). p. 25

¹⁶ Ragauskas P. Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo įstatymų leidyboje// Politologija.- Vilnius, 2002/4. (28). p. 25

¹⁷ Duverger M. A New Political System Model: Semi-presidential Government // European Journal of Political Research. 1980, p. 165-180.

parlamento narių dauguma. Kitose, kaip antai Estijoje, Italijoje, Latvijoje, Turkijoje ir Vengrijoje – paprasta dauguma. Iš esmės panaši padėtis ir Lenkijoje. Vokietijos Prezidentas veto teisės apskritai neturi (nors, esant tam tikroms aplinkybėms, gali atsisakyti promulguoti įstatymą).¹⁸

Minėtų šalių konstitucijų analizė patvirtina, kad prezidento galios „veto“ teisės srityje priklauso nuo valstybės valdymo tipo. Šių tendencijų taikymas Lietuvai kelia sunkumų, kadangi „Lietuvos valstybės valdymo formai būdingi ir kai kurie vadinamosios mišriosios (pusiau prezidentinės) valdymo formos ypatumai. Lietuvos Respublika yra daugiapartinė parlamentinė respublika su kai kuriais pusiau prezidentinio valdymo požymiais.“¹⁹ Antra, parlamentinėse respublikose (kaip, ir gilesnes demokratijos tradicijas turinčiose pusiau prezidentinėse) pastebimas dėsningumas prezidento „veto“ įveikimui nereikalauti daugiau nei pusės visų parlamento narių balsų, nereiškia, kad šiais pavyzdžiais turi sekti Lietuvos Respublika.

Sprendžiant ar „veto“ teisė yra privaloma demokratiškos valstybės stabdžių bei atsvarų mechanizmo dalis, privalu pastebėti, jog ne visų egzistuojančių demokratiškų valstybių konstitucinėse sąrangose egzistuoja šis elementas. Negalima teigti, kad Jungtinės Karalystės arba Vokietijos Federacinės Respublikos konstitucinės sąrangos modeliai nėra veiksmingi ar nedemokratiški. Tampa akivaizdu, kad „veto“ teisė nėra privalomas demokratiškos valstybės vadovo įgaliojimų elementas.

„Lyginant skirtingų valdymo formų prezidentinio *veto* turinį būtina konstatuoti, kad tiek stiprusis, tiek ir silpnasis *veto* gali būti pozityvus elementas stabdžių ir atsvarų sistemoje. Pagrindiniais prezidentinio *veto* pakankamumo kriterijais turėtų būti aplinkybės, apibrėžiančios valdymo formos demokratiškumą (tai reiškia, kad pripažįstamos žmogaus teisės ir laisvės ir valstybės plėtra yra grindžiama teisinės valstybės principais), bei valdžios institucijų tarpusavio santykių darnumas. Esant užtikrintoms šioms sąlygoms galima teigti, jog konstitucinės sąrangos požiūriu prezidentinis *veto* yra tinkamas egzistuojančio stabdžių ir atsvarų mechanizmo elementas.“²⁰

Kiekviena valstybės valdymo forma, veikianti demokratinio teisinio-politinio režimo sąlygomis, turi specifinius stabdžių ir atsvarų mechanizmo realizavimo modelius. Juos supriešinti, mėginti vertinti kokybės požiūriu būtų metodologinė klaida. Analizuojant „veto“ modelį, išsakant pastabas jo atžvilgiu reikėtų vertinti ne konkrečios valdymo formos „veto“ modelio kokybę, o vertinti atsižvelgiant į visos valstybės valdymo formos kokybę. Jeigu valstybės valdymo forma

¹⁸ Ragauskas P. Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo įstatymų leidyboje// Politologija.- Vilnius, 2002/4 (28). p. 25.

¹⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarimas.

²⁰ Mesonis G. The President of The Republic of Lithuania and The constitutional principle of the separation of powers// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2008, p. 53.

numato tokias „veto“ modelio formas, kurios gali privesti prie rimtų konstitucinių teisinių santykių krizių, tik tuomet galėtume suabejoti „veto“ modelio kokybe. Tiek demokratinis teisinis-politinis režimas, tiek ir pats valdžių padalijimo modelis tėra žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo priemonės. Todėl demokratinėje valstybėje, kurioje garantuotos žmogaus teisės ir laisvės, valstybės valdymo forma yra gana veiksminga – garantuojanti valstybės funkcijų vykdymą, kiekvienas „veto“ modelis yra geras ir pakankamas.²¹

Nagrinėjant Prezidento „veto“ teisę, yra aktualu palyginti Lietuvos Respublikos Prezidento bei kitų Europos šalių prezidentų teises įstatymų leidyboje .

*1 lentelė. Prezidento teisės įstatymų leidyboje (pusiau prezidentinių ir pokomunistinių atveju palyginimas)*²²

Nr.	Valstybė	Prezidentui suteiktos teisės įstatymų leidyboje	
		Įstatymų leidybos iniciatyvos teisė	Veto teisė
Vakarų Europos šalys			
1.	Airija	-	-
2.	Austrija	-	-
3.	Islandija	-	+
4.	Suomija	-	+ *
5.	Portugalija	-	+
6.	Prancūzija	-	+
Vidurio – Rytų Europos šalys			
1.	Bulgarija	-	+
2.	Čekija	-	+
3.	Estija	- **	-
4.	Kroatija	-	-
5.	Latvija	+	- ***
6.	Lietuva	+	+
7.	Lenkija	+	+
8.	Moldova	+	+
9.	Rumunija	-	+
10.	Rusija	+	+
11.	Slovakija	-	+
12.	Slovėnija	-	-
13.	Ukraina	+	+
14.	Vengrija	+	+

* Suomijos prezidentas neturi teisės vetuoti „finansinius“ teisės aktus.

** Estijos prezidentas gali inicijuoti tik konstitucines pataisas.

*** Latvijos prezidentas turi tik suspensyvinį veto.

Atsižvelgiant į lentelėje pateiktus duomenys darytina išvada, kad didžioji dalis Europos šalių vadovų turi „veto“ teisę, ko negalima pasakyti apie įstatymų iniciatyvos teisę. Pastebima, jog

²¹ Mesonis G. Prezidento veto stabdžių ir atsvarų sistemoje: efektyvumo teorinės ir praktinės prielaidos// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2005, p. 89.

²² Lukošaitis A. Lietuvos Respublikos Prezidento galios ir rinkimų pažadų realizavimo galimybės// Pranešimas, skaitytas VU TSPMI seminare „Prezidento rinkimai 2002: kandidatų įvairovė ir programų panašumas“ (2002.12.19), p. 12.

įstatymų iniciatyvos teisę turi pokomunistinių valstybių vadovai. Daugelio Europos šalių praktika, suteikti prezidentui „veto“ teisę tik patvirtina šios teisės „populiarumą“ bei „reikalingumą“ europinės demokratijos principuose.

„Tik demokratija atveria didžiausias galimybes kuo plačiausiai pasireikšti visos tautos iniciatyvai, kūrybiškumui, daugiausiai visuomenės narių įtraukia į sąmoningą kovą už savo šalies likimą. Nusilpus demokratinėms institucijoms reiškiamą tik valdančiųjų valia, labai susilpnėja tautos atsparumas, gyvybingumas.“²³

---

²³ Pšibilskis V. B. Kazio Pakšto palikimas // Politologija. 1999, Nr. 1, p. 83.

2. LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO „VETO“ TEISĖS TURINYS LIETUVOS RESPUBLIKOS 1922, 1928 IR 1938 METŲ KONSTITUCIJOSE

Nagrinėjant galiojančią Lietuvos Respublikos Konstituciją yra labai svarbu išnagrinėti konstitucinį pamatą, teises tradicijas susiklosčiusias per amžius ir įtakojusias 1992 metų Konstitucijos turinį. Tam tikslui pasirinktos nuolatinės Lietuvos Respublikos Konstitucijos: 1922 metų rugpjūčio 1 dienos Konstitucija, 1928 metų gegužės 15 dienos Konstitucija ir 1938 metų gegužės 12 dienos Konstitucija.

Teisinių tradicijų, papročių svarba, istorinis tęstinumas, teisiniai pamatai, perimamumas, teisinės valstybės bei konstitucijos viršenybės principai ryškiausiai atsispindi galiojančios Konstitucijos preambulėje:

LIETUVIŲ TAUTA

- prieš daugelį amžių sukūrusi Lietuvos valstybę,*
- jos teisinius pamatus grindusi Lietuvos Statutais ir Lietuvos Respublikos Konstitucijomis,*
- šimtmečiais atkakliai gynusi savo laisvę ir nepriklausomybę,*
- išsaugojusi savo dvasią, gimtąją kalbą, raštą ir papročius,*
- įkūnydama prigimtinę žmogaus ir Tautos teisę laisvai gyventi ir kurti savo tėvų ir protėvių žemėje*
- nepriklausomoje Lietuvos valstybėje,
- puoselėdama Lietuvos žemėje tautinę santarvę,*
- siekdama atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės, atgimusios Lietuvos valstybės piliečių valia priima ir skelbia šią KONSTITUCIJĄ*

(1992 metų Lietuvos Respublikos Konstitucija)

2.1. 1922 rugpjūčio 1 dienos Konstitucija

Steigiamojo Seimo rinkimai įvyko 1920 m. balandžio 14–15 dienomis. Steigiamasis Seimas veikė 1920-1922 metais.²⁴ „Pagrindinis Steigiamojo Seimo uždavinys buvo parengti ir konstituciškai įtvirtinti naujos valstybės pagrindus. To meto politinės sąlygos Lietuvoje ir aplink ją pasižymėjo ypatingu demokratinių jėgų pakilimu. Ilgus amžius kentusi rusų carizmo priespauda, paskutiniaisiais metais patyrusi kaizerinės okupacijos žiaurumus, lietuvių tauta troško laisvės ir

²⁴ Steigiamasis Seimas (1920-1922) // http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=286&p_k=1 [žiūrėta 2011 02 22]

idealizavo demokratiją, po jos vėliava skynėsi kelią prieš ją žengusias imperijas. Pagaliau demokratijos siekius stiprino Europoje gyvavusios tam palankios politinės, ekonominės ir socialinės pažiūros, dėl kurių viena į kitą panašėjo beveik tuo pačiu metu priimtose Suomijos, Estijos, Latvijos, Austrijos, iš dalies ir Vokietijos, konstitucijos. Visos šios aplinkybės turėjo lemiamos įtakos rengiamai Lietuvos Konstitucijai. Valstybės valdymo formos klausimu Steigiamajame seime viešpatavo parlamentinės respublikos šalininkai.²⁵

1922 metų rugpjūčio 1 dieną Steigiamojo Seimo posėdyje įvyko balsavimas dėl Konstitucijos projekto, kuriuo metu 59 Steigiamojo Seimo atstovai balsavo už Konstitucijos priėmimą. Atsižvelgiant į tuometinį politinių jėgų dominavimą galima teigti, kad Konstitucija buvo priimta faktiškai vien krikščionių demokratų valia.

Ši Lietuvos valstybės konstitucija susidėjo iš preambulės, 15 skyrių suskirstytų į 108 straipsnius. Atskiro skyriaus skirto prezidentui nebuvo, prezidento institutas patalpintas į skyrių skirtą vyriausybei. Konstitucijos 40 str. skelbė: „Vyriausybę sudaro Respublikos Prezidentas ir Ministerių Kabinetas“. Tolimesni skyriai nustatė prezidento teises ir pareigas, veiklos ribas. Šiai konstitucijai nesvetimas buvo būdingas parlamentinių respublikų bruožas, silpnas prezidentas. Ta lėmė tai, jog prezidento figūrą rinko Seimas ir visiškai sutapo Respublikos Prezidento ir jį rinkusio Seimo kadencijos (3 metai). Konstitucijos 41 str. teigė: „Respublikos Prezidentą renka Seimas. Respublikos Prezidentas renkamas slaptu balsavimu absoliutine atstovų balsų dauguma.“ Naujai išrinktas, pasibaigus senojo kadencijai ar paleistas anksčiau laiko, Seimas turėjo naujai rinkti prezidentą, tai darė Prezidentą visiškai priklausomą nuo Seimo. Kitas svarbus faktas, kad Seimas kvalifikuota 2/3 balsų dauguma galėjo nušalinti Prezidentą nuo pareigų arba iškelti jam baudžiamąją bylą (Konstitucijos 44str bei Konstitucijos 63 str.).

Pačioje konstitucijoje nebuvo numatytas konkretus Steigiamojo seimo narių skaičius, jis buvo nustatytas Lietuvos Steigiamojo Seimo rinkimų įstatymo, I dalies, 6 punkte: „Steigiamojo Seimo atstovų skaičius nustatomas toks, kad penkiolikai tūkstančių gyventojų tektų vienas atstovas. Jei kurioje rinkimų apygardoje, taip skaitant, liks ne mažiau kaip 8 tūkstančiai gyventojų, tada tai apygardai pridedamas dar vienas atstovas“²⁶. Nepaisant to, kad Vyriausioji rinkimų komisija numatytoms vienuolikai rinkimų apygardų, jungusių po 3-4 apskritis ir apėmusių etnografinę

---

²⁵ Birmontienė T. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė: Vadovėlis.- Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2002, p. 142.

²⁶ Lietuvos Steigiamojo Seimo rinkimų įstatymai // http://www3.lrs.lt/pls/inter_archyvas/dokpaieska_arch.showdoc_l?p_id=112342&p_query=&p_tr2=2 [žiūrėta 2011 02 22]

Lietuvos teritoriją, buvo skirtos 229 Steigiamojo Seimo vietos, tačiau realiai laisvojoje Lietuvoje rinkimai tegalėjo vykti šešiose rinkimų apygardose ir galėjo būti renkama 112 atstovų.²⁷

Prezidentui Konstitucija numatė nesunkiai įveikiamą „veto“ teisę Seimo priimtų įstatymų atžvilgiu. Šioje konstitucijoje (50 str.) pirmą kartą Lietuvos konstitucinėje praktikoje buvo nurodytas konkretus terminas – 21 diena nuo atitinkamo teisės akto gavimo, per kurį Respublikos prezidentas privalėjo įstatymą pasirašyti arba su savo pastabomis galėjo gražinti Seimui svarstyti pakartotinai. Įstatymą Seimui ir vėl priėmus absoliučia atstovų balsų dauguma, prezidentas privalėjo jį skelbti. Sykiu Seimui buvo suteikta galimybė blokuoti prezidento „veto“ teisę: kvalifikuota dviejų trečdalių visų atstovų balsų dauguma Seimui pripažinus įstatymą esant skubotą, prezidentas tokio įstatymo antrą kartą svarstyti negalėjo gražinti ir privalėjo jį skelbti.

„Prezidento veto teisė į Konstituciją buvo įrašyta priešinant kairiajai opozicijai, kuri, pralaimėjusi prezidento institucijos šalininkams, stengėsi bent kiek įmanoma riboti jo galias. Priešintasi ne tik prezidento veto teisei, bet ir teisei paleisti Seimą, būti vyriausiuoju kariuomenės vadu. Į Konstitucinės komisijos parengtą projektą įrašius prezidentą, į Steigiamojo seimo plenumą patekęs projektas, nuolaidžiaujant opozicijai, prezidentui veto teisės nebuvo numatęs. Vėliau, krikščionių demokratų reikalavimu, ši jo teisė į projektą buvo įrašyta tik per antrąjį svarstymą Steigiamajame seime. Nepaisant to, prezidento veto teisei teiktas reikšmingas ir atsakingas vaidmuo – ją, be kita ko, imta laikyti vienu iš svarbių įstatymų konstitucingumo garantų.“²⁸

1922 metų Konstitucija turėjo pagrindines parlamentinės respublikos konstitucijos bruožus prezidento instituto atžvilgiu. Nors prezidento figūrai buvo suteiktos reikšmingos veikimo ribos: tarptautiniai santykiai, vadovavimas ginkluotosioms pajėgoms, aukštųjų pareigūnų skyrimas bei Seimo leidžiamų teisės aktų paskelbimas, jo įtaka parlamento veiklai nebuvo svari. Lengvas Prezidento „veto“ teisės įveikimas bei galimybė atstatydinti prezidentą suformulavo silpno prezidento principą. Taigi pirmoji nuolatinė Lietuvos Respublikos Konstitucija prezidento „veto“ teises atžvilgiu atskleidė Konstitucijos kūrėjų požiūrį į prezidento institutą, nenorą suteikti jam didelių įgaliojimų bei galingos įtakos parlamento priimamiems sprendimams. Kita vertus, prezidentas turėjo galimybę įgyvendinti konstitucinę leidžiamų Seimo įstatymų priežiūrą, galėjo vetuoti įstatymus, kas atkreipdavo visuomenės dėmesį į konkretų įstatymą. Galutiniu prezidento ginklu prieš Seimą buvo Konstitucijos 52 str., kuris leido Respublikos Prezidentui paleisti Seimą. Tačiau pasinaudojus šia teise prezidentas irgi rizikuodavo prarasti savo postą, kadangi prezidentas

²⁷ VRK istorija // <http://www.vrk.lt/lt/veikla/apie-vrk/trumpa-vrk-istorija/> [žiūrėta 2011 02 22]

²⁸ Maksimaitis M. Lietuvos valstybės konstitucijų istorija: XX a. pirmoji pusė: monografija/ Mindaugas Maksimaitis.- Vilnius: Justitia, 2005, p. 144.

negalėjo būti tikras, jog paleidus Seimą, naujasis Seimas perrinks jį. Konstitucijos 52 str. 2 d. „Naujam Seimui susirinkus, Respublikos Prezidentas perrenkamas“.

Ši Konstitucija yra ypatinga tuo, jog ji padėjo konstitucinius Lietuvos valstybės pagrindus, jos priėmimas buvo labai svarbus atkurtos Lietuvos valstybei įvykis, įtvirtino valstybės valdymo santvarką ir kitus pagrindinius valstybės bruožus. Pasak M. Maksimaičio „priimta specialiai tam reikalui suverenios tautos įgalioto Steigiamojo Seimo, vienintelė iš pirmosios XX a. pusės Lietuvos nuolatinių konstitucijų, kurios legitimumas niekada ir niekieno nebuvo kvestionuojamas, ji neabejotinai yra vertinta kaip svarbiausias tarpukario pagrindinis įstatymas.“²⁹

Lietuvoje esant dideliame visuomenės partiniam susiskaldymui, rinkimų rezultatai paprastai neduodavo kuriai nors vienai partijai apčiuopiamo pranašumo. Šioje situacijoje nuolat buvo reikalingos partinės koalicijos. Gyvenimas parodė, kad pikta partijų konkurencija pernelyg skaldė tautos, neseniai atkūrusios savo valstybingumą ir neturinčios demokratinių tradicijų, jėgas. Todėl, vos tik ėmus ryškėti, kad ji, naudodama tradicinius demokratinius metodus ir institutus, neįstengia spręsti jaunai respublikai kylančių sudėtingų problemų, visuomenėje gausėjo jėgų bodėtis parlamentarizmu.³⁰

2.2. 1928 gegužės 15 dienos Konstitucija

Sandaros požiūriu naujoji Konstitucija nesiskyrė nuo 1922 m. Konstitucijos, susidėjo iš tų pačių 15 skirsnių, tik šįkart apimančių 107 straipsnius. Taip pat turinio požiūriu ji pažodžiui kartojo daugelį ankstesniosios Konstitucijos nuostatų. Tačiau savo esme abi konstitucijos labai skyrėsi. Būdingiausias skiriamasis 1928 m. Konstitucijos bruožas – vykdomosios valdžios, pirmiausiai Respublikos prezidento galių išplėtimas, autoritarinių elementų į valstybės valdymą įdiegimas, tuo pat metu išsaugant pagrindinių demokratinių institutų, skyrium imant – parlamentarizmo regimybę, netgi demonstruojant didesnę pasitikėjimą tokiu tiesioginės demokratijos institutu kaip referendumas.³¹

Pasak profesoriaus Mindaugo Maksimaičio svarbiausi Konstitucijos pataisymai lietė Seimą: „ 1. Sumažinamas Seimo atstovų skaičius; 2. Padidinami rinkėjų ir renkamų į Seimą atstovų amžiaus reikalavimai; 3. Pailginama Seimo kadencija; 4. Nustatomas Seimo posėdžiavimo laikas, t. y. įvedamas sesijinis Seimo darbas, nes Seimas „iki šiol posėdžiaudavo be galo, be krašto, tuo

²⁹ Maksimaitis M. Lietuvos valstybės konstitucijų istorija: XX a. pirmoji pusė: monografija/ Mindaugas Maksimaitis.- Vilnius: Justitia, 2005, p. 169.

³⁰ Andriulis V. Ir kt. Lietuvos teisės istorija: Vadovėlis.- Vilnius: Justitia, 2002, p. 340.

³¹ Andriulis V. Ir kt. Lietuvos teisės istorija: Vadovėlis.- Vilnius: Justitia, 2002, p. 354.

trukdydamas Vyriausybei darbą dirbti“; 5. Pailginamas laikas Seimo „rinkimams pasiruošti“: nauji rinkimai turėsia įvykti ne vėliau kaip per šešis mėnesius; 6. Uždraudžiama Seimo atstovams verstis pašaliniais verslais.“ Vyriausybė: „ 1. Respublikos Prezidentą rinksianti tauta; 2. Prezidentas būsias renkamas septyneriems metams; 3. Prezidentas skirsias ir atleisias ministrus; 4. Prezidentas, Seimo nesant, turėsias teisę leisti dekretus: ir anksčiau Vyriausybei teikdavę savo nutarimais vykdyti dar Seimo nepriimtus įstatymus, tai neišvengiama, bet Konstitucija to nebuvo numaciusi, o dabar ši spraga būsianti ištaisyta; 5. Prezidentą pavaduosias Aukščiausio Teismo pirmininkas; 6. Nepasitikėjimą Kabinetu Seimas galėsias pareikšti tik trimis penktadaliais balsų.“³²

1928 m. Konstitucija buvo *oktrojuota*, Konstitucijos preambulėje buvo pažymėta, jog Respublikos Prezidentas, pritiriamas viso Ministerių Kabineto nusprendė paskelbti šitokią Lietuvos Valstybės Konstituciją. Šis faktas paremia Konstitucijos oktrojavimą, kadangi vykdomoji valdžia, o ne tauta priėmė Konstituciją, Konstitucija buvo primesta tautai. Šiam faktui švelninti buvo įtrauktas 106 straipsnis: „Ši Konstitucija veikia nuo jos paskelbimo dienos, bet ji tikrinama ne vėliau kaip per dešimt metų tautos atsiklausimo keliu.“ „Tautos atsiklausimas“ suvokiamas kaip referendumas, ir šis straipsnis suponuoja šios Konstitucijos laikinąjį pobūdį, tačiau ši Konstitucija yra laikoma nuolatine.

Vykdomoji valdžia, o ypač prezidentas įgauna labai plačius įgaliojimus, kas patvirtina autoritarizmo apraiškas 1928 metų Konstitucijoje. Prezidentas įgavo didžiulę įtaka Seimui: Konstitucijos 28 str. 4 d. „ Pirmąjį paprastosios Seimo sesijos posėdį atidaro Respublikos Prezidentas pats arba per Ministrį Pirmininką“; Konstitucijos 36 str. „Nepaprastą Seimo sesiją šaukia Respublikos Prezidentas, arba savo paties valia, arba 3/5 (trimis penktadaliais) visų Seimo narių rašytiniu pareiškimu, nurodžius, kuriems reikalams ji šauktina“; Konstitucijos 46 str. numato galimybę perrinkti prezidentą, nurodžius kiek kartų; Konstitucijos 49 str. nustato, jog prezidento jurisdikcijoje vyriausybės formavimas ir išformavimas; Konstitucijos 51 str. numato prezidento „veto“ teisę, šio straipsnio 3 d. „ Respublikos Prezidentas turi teisės per vieną mėnesį, skaitant nuo įstatymo įteikimo dienos, gražinti Seimui su savo nuomone Seimo priimtą įstatymą antrą kartą apsvastyti. Jei po to Seimas antru svarstymu priima tą patį įstatymą ne mažiau kaip 2/3 (dviem trečdaliais) visų Seimo narių daugumą, tai Respublikos Prezidentas privalo jį paskelbti. Atrodytu, kad Prezidento „veto“ teise yra nesunkiai įveikiama Seimo, tačiau ši faktą nuginčija Konstitucijos 53 straipsnis, kuris teigia: „Respublikos Prezidentas turi teisę paleisti Seimą. Seimo nesant arba Seimo sesijų tarpe, Respublikos Prezidentas gali leisti įstatymus, turinčius galios ligi Seimas juos

---

³² Maksimaitis M. Lietuvos valstybės konstitucijų istorija: XX a. pirmoji pusė: monografija/ Mindaugas Maksimaitis.- Vilnius: Justitia, 2005, p. 193.

pakeis, Seimo nesant arba negalint sušaukti nepaprastos sesijos, Respublikos Prezidentas vykdo Seimo teises, numatytas § 31, 32 ir 64.“ Suteikus prezidentui tokius plačius įgaliojimus netiesiogiai buvo sustiprinta ir jo „veto“ teisė. Jei pati „veto“ teisė galėjo būti įveikta Seimo, prezidentas savo sprendimui ar pozicijai užtikrinti turėjo galimybę paleisti Seimą. Nors teoriškai prezidento „veto“ teisės ribos nebuvo praplėstos lyginant su 1922 metų Konstitucija, formaliai prezidentas turėjo žymiai didesnę įtaką Seimo leidžiamiems įstatymams. Antra vertus, prezidentui paleidus Seimą jis pats įgydavo įstatymų leidybos teisę.³³

Galima drąsiai teigti, kad sustiprėjus autoritarinėms apraiškoms, 1928 metų Konstitucijoje sustiprėjo Prezidento „veto“ teisė, galimybė kontroliuoti Seimo leidžiamus įstatymus.

Vertindamas 1928 metų Konstituciją, M. Römeris teigė, kad jos kūrėjai dar nebuvo nutolę nuo formalios demokratijos, jie tik reformavo jos kontinentinę liberaliai seimokratinę lytį ir įterpė į ją tam tikras autoritarinio pobūdžio institucijas. Tačiau sunku sutikti su M. Römerio žodžiais, kad Konstitucija ne tik „demokratinės respublikos pobūdžio nenaikina ir iš esmės nekeičia“, bet ir „dar ryškiau, negu 1922 m. Konstitucija, jį pabrėžia, išplėsdama piliečių rinkikų, vadinasi, teisinės tautos galią ir kiek pagilindama pusiau tiesioginio demokratinio valdymo institucijas“. Šioje vietoje būtina atsižvelgti į tai, kad tokį Konstitucijos apibūdinimą M. Römeris pateikė tiesiogiai po jos pasirodymo, dar nesuspėjęs išryškėti faktiniams jos taikymo padariniams, kai ją buvo galima vertinti tik grynai dogminiu teisiniu metodu. Pasak M. Römerio, išorinės formos požiūriu 1928 metų Lietuvos Konstitucija buvusi tikrai 1922 metų Konstitucijos reforma, bet tam tikri esminiai pakeitimai buvę tiek ryškūs, kad šiame reformos akte sunku esą atskirti tai, kas reformuojama, todėl tenką ją kvalifikuoti kaip naują, savarankišką Konstituciją.³⁴

Atsižvelgiant į visus faktus darytina išvada, kad ši Konstitucija praplėtė Respublikos Prezidento galias, suteikė jam daugiau veikimo laisvės ir padėjo tiesioginių Respublikos Prezidento rinkimų pagrindus. Ji taipogi neformaliai praplėtė prezidento „veto“ teisę, kadangi prezidentas vetuodamas Seimo priimtą įstatymą turėjo ir kitų įrankių užtikrinančių Seimo nuolankumą ir nenorą veikti priešingai prezidento valiai. Kitas reikšmingas faktas suteikiantis prezidentui valstybės politikai įtakojimo laisvę, nesant Seimo arba pertraukų tarp jo sesijų metu, tvirtinti valstybės biudžetą bei jo vykdymą, ratifikuoti tarptautines sutartis, kelti ministrams baudžiamąsias bylas, paleisti Ministerių Kabineta. Tačiau tokių plačių galių suteikimas vienasmeniui, prezidento

---

³³ Maksimaitis M. Lietuvos valstybės konstitucijų istorija: XX a. pirmoji pusė: monografija/ Mindaugas Maksimaitis.- Vilnius: Justitia, 2005, p. 212.

³⁴ Maksimaitis M. Lietuvos valstybės konstitucijų istorija: XX a. pirmoji pusė: monografija/ Mindaugas Maksimaitis.- Vilnius: Justitia, 2005, p. 220.

institutui kelia abejonių, ar prezidentas nepiktnaudžiaus šiomis galiomis ir sąžiningai naudosis konstitucinėmis teisėmis.

Seimui neturint teisių įstatymų leidybos bei biudžetinės galios sferose, šių teisių „koncentravimas Prezidento rankose, taip pat Prezidento teisė be kontrasignacijos paleisti Ministrų kabinetą – tai pagrindinės konstitucijos nuostatos, Respublikos Prezidentą vertusios centrine konstitucine institucija. 1928 m. Lietuvos Valstybės Konstitucija – vienas pirmųjų konstitucinių aktų, pasukusių nuo demokratijos į autoritarizmą, Europoje.“³⁵

2.3. 1938 gegužės 12 dienos Konstitucija

Rengdama naujosios Lietuvos Konstitucijos projektą komisija panaudojo tuo metu taip pat dar naują, 1935 metų Lenkijos Respublikos Konstituciją, pabrėžiančią valstybės vaidmenį visuomenėje, besiremiančią tvirta vieno asmens – prezidento valdžia, bet kartu išsaugančią demokratijai būdingą instituciją – parlamentą, realiai jam nesuteikdama didesnio vaidmens. Nepaisant priešiškų politinių nuotaikų savo pietų kaimyno atžvilgiu, apie Lenkijos Konstituciją Lietuvoje atsiliepta labai palankiai. Pasak teisininko B. T. Dirmeikio, ji esanti moderniškai demokratinė, bet ne liberalinė, konstitucinei teisei davusi naujo parlamentinio režimo tipą, sėkmingai derinanti individualizmą ir universalizmą. Kaip tik toks konstitucijos pavyzdys geriausiai atitiko A. Smetonos aplinkos žmonių puoselėjimas idėjas.³⁶

Naujųjų politinių pažiūrų fone 1928 m. Konstitucija pasirodė esanti beviltiškai pasenusi. Be to, artinosi 10 metų termino, per kurį leidėjai buvo įsipareigoję ją patikrinti referendumu, pabaiga. Todėl užuot rengusis referendumui, imtasi naujos konstitucijos rengimo. Naują Lietuvos Konstituciją Seimas priėmė 1938 m. vasario 11 d.

Tai savo turiniu buvo naujas teisės aktas. Jo ryšys su 1928 m. Konstitucija buvo laikymasis pastarojoje (Konstitucijos 104 str.) nustatytos Konstitucijos keitimo tvarkos: Seimui ją priėmus, tekstas jau kitą dieną buvo oficialiai paskelbtas. Nesulaukus per tris mėnesius nei Respublikos Prezidento, nei 50 tūkstančių piliečių reikalavimo pateikti ją referendumui, Konstitucija įsigaliojo tą pačių metų gegužės 12 d.³⁷

---

³⁵ Birmontienė T. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė: Vadovėlis.- Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2002, p. 149.

³⁶ Maksimaitis M. Lietuvos valstybės konstitucijų istorija: XX a. pirmoji pusė: monografija/ Mindaugas Maksimaitis.- Vilnius: Justitia, 2005, p. 233.

³⁷ Birmontienė T. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė: Vadovėlis.- Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2002, p. 150.

1938 metų Konstitucija susidėjo iš 21 skyriaus, suskirstytų į 156 straipsnius. Kardinaliai pasikeitė prezidento ir kitų valstybės institucijų santykiai.

Autoritarizmo dvasią šioje Konstitucijoje galima apitikti jos pradžioje, trečiame straipsnyje nusakoma, jog Lietuvos Valstybė yra respublika ir jos priešakyje yra Respublikos Prezidentas, kuris vadovauja Valstybei. Konstitucijos 62 straipsnis nenumato perrinkamumo ribojimo bei kadencijų skaičiaus. Prezidentas vadovauja Valstybei (Konstitucijos 65 str. 1d.).

Suteikdama Respublikos Prezidentui plačiausias teises, sykiu Konstitucija nurodė, kad prezidentas neatsako už savo galios veiksmus, o už kitus veiksmus taip pat negali būti traukiamas atsakomybėn, lygi vadovauja Valstybei (Konstitucijos 73 str.).

„Prezidentas skyrė Seimo rinkimus.

Išimtinai Seimo kompetencijai pagal Konstituciją tepavesta priimti savo statutą ir Konstitucijos pakeitimo projektą. O apskritai ir ankstesnėje, ir šioje konstitucijoje Seimas ir toliau neturėjo išimtinės įstatymų leidybos teisės, joje nustatytos dvi įstatymų leidybos institucijos – Seimas ir prezidentas. Pastarojo teisė leisti įstatymus vėl siejama su Seimo ar jo sesijos nebuvimu, o tai vėlgi daug priklausė nuo paties prezidento: Konstitucijai nustačius dvi Seimo paprastąsias sesijas per metus, prezidentui buvo pavesta jas sušaukti ir suteikta teisė uždaryti nesibaigus nustatytam sesijos laikui; prezidentui taip pat suteikta teisė sušaukti nepaprastąją sesiją ir nustatyti joje svarstytinus klausimus, tai pat ją, net nebaigus tų klausimų svarstyti, uždaryti; prezidentui pavesta paleisti išbuvusį kadencijos laiką – penkerius metus – Seimą, taip pat suteikia galimybė tai padaryti ir pirma laiko.³⁸

Pačiam Seimui Konstitucija pavedė svarstyti ir priimti tik įstatymų projektus, kurie įstatymais tapdavo tik prezidentui juos patvirtinus ir paskelbus. Per 30 dienų prezidentas galėjo įstatymo projektą gražinti Seimui svarstyti antrą kartą. Seimui tą patį projektą pakartotinai priėmus absoliučia balsų dauguma, prezidentas arba privalėjo jį skelbti, arba galėjo paleisti Seimą. Tik naujai išrinktas Seimas, vėl priimdamas tą patį įstatymo projektą, galėjo įveikti prezidento „veto“.

Panaši procedūra buvo numatyta Prezidentui vetuojant Seimo priimtą Konstitucijos pakeitimo projektą: šiuo atveju „veto“ galėjo būti įveiktas tik naujam Seimui tą patį projektą priėmus kvalifikuota balsų dauguma.³⁹

Pateikdama įsakmiai valstybės vadovo kompetencijai priskirtų dalykų sąrašą, Konstitucija tarytum nieko ypatinga nesukūrė. Ji teigė, kad prezidentas „reprezentuoja Lietuvos Valstybę, priima

---

³⁸ Andriulis V. Ir kt. Lietuvos teisės istorija: Vadovėlis.- Vilnius: Justitia, 2002, p. 354.

³⁹ Birmontienė T. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė: Vadovėlis.- Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2002, p. 151.

svetimųjų valstybių atstovus, skiria Lietuvos Valstybės atstovus ir daro kita, kas Konstitucija ir įstatymais jam pavesta“ (Konstitucijos 31 str.). Kituose Konstitucijos straipsniuose dar nurodyta prezidento teisė skirti ir atleisti valstybės kontrolierių ir aukštuosius įstatymų nustatytus pareigūnus, įgalioti sudaryti tarptautines sutartis ir jas ratifikuoti, nesant Seimo – leisti įstatymus ir tvirtinti valstybės biudžetą, jis buvo skelbiamas vyriausiuoju ginkluotųjų pajėgų vadu, galėjo skirti ir atleisti kariuomenės vadą. Kilus pavojui „ viešajai tvarkai arba valstybės saugumui“, jam suteikta teisė skelbti nepaprastąjį metą. Vyriausybei pasiūlius, prezidentas sprendė mobilizacijos, karo ir taikos klausimus. Tiesa pats galėdamas leisti įstatymus, prezidentas, panorėjęs jų pagalba galėjo sau pavesti dar daug kita.⁴⁰

Nauja ir originalu 1938 metų Konstitucijoje tai, kad perkeliamas prezidento galių centras: pirmiau – Lietuvos valstybės reprezentavimas, dabar – „vadovavimas valstybei. Apskritai, kalbėdama apie prezidento kompetenciją, Konstitucija naudojo savitą jo kompetencijos dalykų klasifikaciją, teikdama skirtingą prasmę „vadovavimui valstybei“ ir „prezidento galios veiksams“.

Praktikinė šios prezidento kompetencijos dalykų klasifikacijos reikšmė ta, kad, prezidento institucijai esant nekontroliuojamai ir suteikus jai aukščiausią galią valstybėje, stengtasi užkirsti net teorines galimybes asmenims, tam neturintiems specialių įgaliojimų, naudotis šia išimtinę prezidento kompetencija, pavyzdžiui, jį pavaduojant, legaliomis priemonėmis pašalinti iš savo vietos tikrąjį šios valdžios subjektą.⁴¹

1938 metų Konstitucija suteikė kone neribotas galias prezidento asmenybei. Prezidento „veto“ teisė buvo praktiškai neribojama, jis galėjo laisvai ja disponuoti, ir Seimas negalėjo jos įveikti, išskyrus naujai išrinktąjį Seimą. Ši Konstitucija suteikė stipriausią kada turėtą Respublikos Prezidento „veto“ teisę ir plačiausias šios teisės ribas. Tokie platus prezidento įgaliojimai bei „nenugalima veto“ teisė nebuvo paveldėti sekančioje, laisvos Lietuvos Respublikos Konstitucijoje.

---

⁴⁰ Maksimaitis M. Lietuvos valstybės konstitucijų istorija: XX a. pirmoji pusė: monografija/ Mindaugas Maksimaitis.- Vilnius: Justitia, 2005, p. 258.

⁴¹ Maksimaitis M. Lietuvos valstybės konstitucijų istorija: XX a. pirmoji pusė: monografija/ Mindaugas Maksimaitis.- Vilnius: Justitia, 2005, p. 258.

3. LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO „VETO“ TEISĖS KONSTITUCINIS REGULIAVIMAS 1992 METŲ KONSTITUCIJOJE

3.1. Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės turinys 1992 metų Konstitucijoje ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo doktrinoje

Pototalitarinėse Vidurio ir Rytų Europos šalyse naujų konstitucijų rengimo ir priėmimo procesą sąlygojo ne vienas veiksnys. Teisinėje literatūroje pabrėžiama keletas svarbių veiksnių:

1) šalies konstitucinės tradicijos (ir teisinės minties, ir teisinio reguliavimo, ir teisinės praktikos tradicijos; jų įtaką ir politinio elito, ir visuomenės sąmonei);

2) demokratinių Vakarų valstybių konstitucinė patirtis (ir ankstesnių laikų, ir modernioji teisinė mintis, ir konstitucinio reguliavimo, ir valstybės valdžios institucijų praktika);

3) naujos konstitucijos rengimo laikotarpio šalies politinio ir socialinio gyvenimo aktualijos (įvykiai, veiksmai, procesai įvairiose politinių ekonominių ar socialinių santykių srityse, atspindintys politinio proceso dalyvių interesus ir siekius).

Lietuva – ne išimtis. Visų šių veiksnių įtaką regime 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijos rengimo procese.⁴²

„Naujosios Konstitucijos tekstas buvo suderintas nuožmios politinės kovos sąlygomis, vienai pusei atkakliomis pastangomis siekiant įtvirtinti Konstitucijos tekste Prezidento instituciją stiprinantį straipsnį, o kitai - „stumiant“ stipresnius Seimo įgaliojimus. Kadangi tuo lemiamu laikotarpiu nežymią daugumą Aukščiausioje Taryboje – Atkuriamajame Seime turėjo vadinamoji „naujoji dauguma“, naujojoje Konstitucijoje Seimas aiškiai buvo iškeltas į pirmą vietą, o Prezidento įgaliojimai pastebimai sumažinti.“⁴³

1992 m. spalio 25 d. įvykusiame referendume Lietuvos Respublikos piliečiai pritarė Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Už šią konstituciją balsavo 56,7 % visų rinkimų teisę turinčių Lietuvos piliečių. „Ši Lietuvos Respublikos Konstitucija įsigalioja kitą dieną po referendumo rezultatų oficialaus paskelbimo ir su sąlyga, jeigu referendume jai pritaras daugiau kaip pusė visų Lietuvos Respublikos piliečių, turinčių rinkimų teisę“ (Konstitucijos 151 str.). Taigi, Lietuvos Respublikos Konstitucija įsigaliojo 1992 metų lapkričio 2 dieną, nutraukdama Lietuvos Respublikos Laikinojo Įstatymo galiojimą. „Taip pirmą kartą Lietuvos istorijoje turime iš tikro visuomenės kompromisą,

⁴² Birmontienė T. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė: Vadovėlis.- Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2002, p. 162.

⁴³ Vinkleris P. Lietuvos Respublikos Prezidento statusas ir įgaliojimai: Knyga.- Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2002, p. 184.

susitarimą, susitarimą – sudėtingų derybų pagrindu parengtą pagrindinį šalies įstatymą, aprobuotą tautos referendumo. Jokia politinė jėga ar asmuo negali teigti, kad tai tik jų parengta Konstitucija. Konstitucija yra visų Lietuvos piliečių. Iš čia jos stiprybė ir gyvybingumo perspektyvos.“⁴⁴

Konstitucija tai vientisas aktas, kuriame visos nuostatos yra susijusios savo tūriniu ne tik formaliai, bet ir struktūriškai. Tarp Konstitucijos normų nėra vidinio prieštaravimo, tai yra vientisa darni sistema, kurioje ne viena Konstitucinė nuostata neaiškinama taip, kad paneigtų kitą Konstitucinę nuostatą. Aiškinant „veto“ teisės turinį negalima aiškinti šios Konstitucinės nuostatos izoliuotai, ji turi būti aiškinama visame Konstitucijos kontekste. Konstitucija aiškinama remiantis tik ja pačia ir taikant įvairius jos aiškinimo modelius.

Nagrinėjant Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės galias Konstitucijos ribose svarbu pastebėti, kad pats terminas „veto“ nėra tiesiogiai vartojamas Konstitucijoje, šį terminą yra pavartojęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas: „turi atidedamojo (santykinio) veto teisę“. (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 22 d. nutarimas).

Respublikos Prezidento „veto“ teisė atsiskleidžia per Konstitucijos 71 ir 72 straipsnių nuostatas, tačiau ir kituose Konstitucijos straipsniuose galima išvelgti „veto“ teisės sąsajas su konstituciniais principais, normomis bei teiginiais.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 71 str. 1 d.: „Respublikos Prezidentas Seimo priimtą įstatymą ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo arba pasirašo ir oficialiai paskelbia, arba motyvuotai gražina Seimui pakartotinai svarstyti.“ Pagal šio straipsnio pirmąją dalį Respublikos Prezidentas turi du variantus: Seimo priimtą įstatymą ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo pasirašyti ir oficialiai paskelbti, antras variantas - motyvuotai gražinti Seimui pakartotinai svarstyti. Pirmiausia svarbu pažymėti, kad nustatytas dešimties dienų terminas įpareigoja prezidentą pasirašyti įstatymą, bet jo paskelbimas per šį terminą gali būti neįmanomas dėl objektyvių priežasčių, tarkime nespėta paskelbti šio įstatymo „Valstybės žiniuose“. Dešimties dienų terminas nėra sukonkretintas, kaip dešimt darbo dienų, taigi teigtina, kad terminas skaičiuojamas kalendorinėmis dienomis. Darant prielaidą, kad paskutinioji dešimties dienų termino diena gali būti ne darbo diena arba šventė, pasirašymas ir paskelbimas nukeliamas į artimiausią darbo dieną.

Vadinamoji Respublikos Prezidento „veto“ teisė – teisė gražinti Seimui pakartotinai svarstyti priimtus įstatymus – svarbi sudėtinė įstatymų leidybos proceso dalis. Prezidentas, įgyvendindamas šią teisę, siekia neleisti įsigaliooti įstatymui, kurio nuostatos, jo nuomone, yra nepriimtinos arba diskutuotinos, ir kartu pasiekti, kad būtų priimami tik aiškūs, logiški bei gerai parengti įstatymai.

---

⁴⁴ Birmontienė T. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė: Vadovėlis.- Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2002, p. 169.

Jeigu prezidentas nesutinka bent su vienu Seimo priimto įstatymo straipsniu, jis Seimui pakartotinai svarstyti gražina visą įstatymą. „Dalinio veto“, t.y. prezidento teisės gražinti Seimui pakartotinai svarstyti ne visą įstatymą, o tik jo dalį, Konstitucija nenumato.⁴⁵

Respublikos Prezidentas, gražindamas įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti, pateikia atskirų straipsnių pataisas arba papildymus, išreiškia savo pozicijas jų atžvilgiu. Bet teikdamas Seimui pakartotinai svarstyti įstatymo projektą prezidentas privalo motyvuoti savo sprendimą, bet neprivalo pateikti savo pataisų, to pagrindu gali būti skirtingos priežastys, pavyzdžiui, abėjoja dėl atitikimo Konstitucijai, įstatymo rengimo, priėmimo procesinių veiksmų netinkamumas ar kitos sąlygos leidžiančios nepateikti savo pasiūlymų, kaip taisyti arba keisti įstatymo nuostatas. Detaliau šia tema yra pasisakęs Konstitucinis Teismas 2008 m. vasario 22d. nutarime.

Respublikos Prezidentas įgaliojimus gauna tiesiogiai iš Tautos, kuriai priklauso suverenitetas, per demokratiškus rinkimus. Ši nuostata suteikia prezidento įgaliojimams labai tvirtą pagrindą, Tautos pasitikėjimą bei deleguotą galią. Pasinaudodamas „veto“ teise prezidentas, kaip Valstybės vadovas, vykdo ir gina visos Valstybės interesą. Darytina išvada, kad prezidento „veto“ teise kildinama iš Tautos galios, tauta suteikia prezidentui įgaliojimus, kuriuos įgyvendindamas prezidentas ir gali naudotis „veto“ teise. Konstitucijos 5 str. 1d. suteikia Respublikos Prezidentui Valstybės valdžios institucijos statusą, o šio straipsnio 2 d. apriboja prezidento galias Konstitucijos nuostatomis. Prezidento „veto“ teise numatyta tiesiogiai Konstitucijoje, bet Konstitucija ir riboja šią teisę. Konstitucijos 5 str. 3d. imperatyviai nustato, jog valdžios institucijos tarnauja žmonėms. Šis imperatyvas suponuoja prezidento pareigą, besinaudojant savo „veto“ teise, tarnauti žmonėms, t.y. prezidentas atmesdamas Seimo priimamą įstatymą privalo būti įsitikinęs, kad taip bus geriau Valstybei bei jos žmonėms. Prezidentas privalo atkreipti dėmesį į pasekmes, kurios gali kilti vetuojant tam tikrą įstatymą, privalo nepakenkti žmonių interesams.

Lietuvos Respublikos įstatymai, kurie įteikiami Respublikos Prezidentui pasirašyti ir oficialiai paskelbti, registruojami specialioje knygoje, kurioje vėliau nurodoma jų pasirašymo ir paskelbimo data arba pažymima apie jų gražinimą Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti. (Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo 11 str. 2 d.)

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 71 str. 2 d.: „Jeigu nurodytu laiku Seimo priimto įstatymo Respublikos Prezidentas negražina ir nepasirašo, toks įstatymas įsigalioja po to, kai jį pasirašo ir oficialiai paskelbia Seimo Pirmininkas.“

---

⁴⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo Pl, 2002, p. 89

Visų pirma, akivaizdžių, kartais sunkiai įveikiamų, problemų kelia 10 dienų terminas, kuris skirtas Respublikos Prezidentui apsispręsti dėl Seimo priimto įstatymo. Viena vertus, būtina suprasti, kad kai kurie įstatymai būna labai didelės apimties ir sudėtingi (pavyzdžiui, Civilinis kodeksas), tad vien jų analizei 10 dienų yra akivaizdžiai per maža. Juk idealiomis sąlygomis „Prezidentas turėtų disponuoti galimybe įstatymo projektą pateikti ne tik savo patarėjams, bet ir nepriklausomiems ekspertams. Ekspertų grupei suburti reikia laiko. Antra vertus, Respublikos Prezidentas neretai išvažiuoja į kitas šalis, ir didžioji dalis termino (arba ir jis visas) gali praeiti Prezidentui esant užsienyje. Jei Prezidentas išvykęs su ilgesniu vizitu, Seimas (žinodamas jo planus) turi galimybių tuo piktnaudžiauti.⁴⁶

„Daugelyje užsienio šalių sprendimui dėl pasinaudojimo veto teise prezidentas turi daugiau laiko. Antai Suomijoje veto teisės realizavimo terminas yra trys mėnesiai, Graikijoje ir Italijoje – mėnuo, Lenkijoje – 21 diena, Portugalijoje – 20 dienų, Prancūzijoje – 15 dienų, Rusijoje – 14 dienų. Pagaliau net ir Jungtinėse Amerikos Valstijose, kur, kaip ir Lietuvoje, yra nustatytas 10 dienų terminas, bent sekmadieniai iš šių laikotarpių neįskaitomi.“⁴⁷

Antra, šioje dalyje yra numatyta teisės pasirašyti ir oficialiai paskelbti įstatymą perleidimo galimybė Seimo Pirmininko kompetencijai. Būtina sąlyga yra Prezidento nepasirašymas ir negražinimas, tiksliau neveikimas per nurodytą terminą. Sąlygos, dėl kurių Prezidentas negražina ir nepasirašo Seimo priimto įstatymo, nėra numatytos nei Konstitucijoje, nei Respublikos Prezidento įstatyme. Šis faktas leidžia manyti, jog šiomis priežastimis gali būti tiek objektyvios tiek subjektyvios aplinkybės. Esant šios dalies dispozicijos sąlygai Seimo Pirmininkas tokį įstatymą pasirašo per tris dienas ir oficialiai paskelbia.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 71 str. 3 d.: „Referendumu priimtą įstatymą ar kitą aktą ne vėliau kaip per 5 dienas privalo pasirašyti ir oficialiai paskelbti Respublikos Prezidentas.“ Šioje dalyje atsiskleidžia referendumo, kaip aukščiausios suverenios Tautos galios įgyvendinimo forma. Prezidentui nesuteikiama galimybė vetuoti referendumu priimto įstatymo. Nors Lietuvos piliečiai tiesiogiai renka Respublikos Prezidentą, jie taip pat tiesiogiai gali pasisakyti už tam tikro įstatymo priėmimą, taip įgyvendindami savo kaip Tautos suverenitetą bei demokratiją. Ši dalis imperatyviai įpareigoja Respublikos Prezidentą referendumu priimtą įstatymą ar kitą aktą ne vėliau kaip per 5 dienas pasirašyti ir oficialiai paskelbti. Šis straipsnis nustato prezidento „veto“ teisę vetuoti tik parlamento priimtus įstatymus, užkertant kelią vetuoti Tautos priimtus įstatymus.

---

⁴⁶ Ragauskas P. Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo įstatymų leidyboje// Politologija.- Vilnius, 2002/4, p. 22

⁴⁷ Ragauskas P. Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo įstatymų leidyboje// Politologija.- Vilnius, 2002/4, p. 23

Prezidento negalėjimas pasinaudoti savo „veto“ teise, norint įveikti referendumu priimtą įstatymą yra papildomai grindžiamas ir Konstitucijos 1 straipsniu, kuris užtikrina valstybės demokratiškumo ir nepriklausomumo principus; Konstitucijos 2 straipsniu, kuris suverenitetą užtikrina tik Tautai, kas imperatyviai nustato, kad Tautos valia yra aukščiausios galios ir negali būti jai priešinamasi; Konstitucijos 3 str.: „Niekas negali varžyti ar riboti Tautos suvereniteto, savintis visai Tautai priklausančių suverenių galių.“ Ši nuostata leidžia tvirtai teigti, jog niekas negali įveikti Tautos valios, kas aiškiai suponuoja, kad prezidento „veto“ teisė prieš Tautos priimama įstatymą yra negalima, net antikonstitucinė.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 71 str. 4 d.: „Jeigu nurodytu laiku tokio įstatymo Respublikos Prezidentas nepasirašo ir nepaskelbia, įstatymas įsigalioja po to, kai jį pasirašo ir oficialiai paskelbia Seimo Pirmininkas.“ Galima preziumuoti, kad negalėdamas vetuoti referendumų priimto įstatymo prezidentas galėtų bandyti sustabdyti tokį įstatymą neveikimu, tačiau ši Konstitucijos dalis užkerta tokio bandymo galimybę.

Jeigu nurodytu laiku Respublikos Prezidentas neįvykdo Tautos valios – referendumu priimto įstatymo nepasirašo ir nepaskelbia, įstatymas įsigalioja po to, kai jį pasirašo ir oficialiai paskelbia Seimo Pirmininkas (Konstitucijos 71 str. 4d.) Kadangi prezidentas, kaip jau minėta, privalo pasirašyti ir paskelbti referendumu priimtą įstatymą, tai ši nuostata interpretuotina vienaprasmiškai: tokių įstatymų nepasirašymo ir oficialaus nepaskelbimo priežastys gali būti tik prezidento liga, laikinas išvykimas į užsienį ir pan.⁴⁸

Prezidentui negalint pasirašyti referendumu priimtą įstatymą ir jo paskelbti, tokį įstatymą per 3 dienas pasirašo Seimo Pirmininkas, ir oficialiai paskelbia.

Prezidento „veto“ teisės įveikimo būdą numato Lietuvos Respublikos Konstitucijos 72 straipsnis.

Jeigu Respublikos Prezidentas, pasinaudodamas „veto“ teise, Konstitucijos 71 straipsnio pirmoje dalyje nustatyta tvarka Seimo priimtą įstatymą grąžina Seimui pakartotinai svarstyti, šį įstatymą Seimas pagal Konstitucijos 72 straipsnio pirmąją dalį gali iš naujo svarstyti ir priimti. Seimo pirmininkas apie tokį valstybės vadovo sprendimą praneša Seimui artimiausiame posėdyje. Pagal Seimo statuto 165 straipsnio 2 dalį „Seimas ne vėliau, kaip kitą posėdžių dieną balsavimu turi nuspręsti, ar svarstyti grąžintą įstatymą iš naujo, ar laikyti įstatymą nepriimtą. Pastaruoju atveju Seimas gali pavesti vienam iš komitetų parengti naują įstatymo projektą arba sudaryti tam darbo

---

⁴⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo PĮ, 2002, p. 90.

grupe. Jeigu nusprendžiama gražintą įstatymą svarstyti iš naujo, tame pačiame posėdyje Seimas turi ne vėliau, kaip po savaitės paskirti svarstymo Seimo posėdyje datą.⁴⁹

Gražinto įstatymo svarstymo procesą bei jo pakartotiną priėmimą numato Seimo statutas.

Stabdžių ir atsvarų sistema numato parlamentui galimybę įveikti prezidento „veto“ pakartotinai priimant valstybės vadovo vetuotus įstatymus, tad prezidento „veto“ galios tikrasis turinys glūdi ir parlamento įgaliojimuose, apibrėžiančiuose „veto“ įveikimo sąlygas.⁵⁰

„Stabdžių ir atsvarų mechanizmo paskirtis – užtikrinti tarpusavio valdžių nepriklausomumą, pusiausvyrą, efektyvų ir nepertraukiamą valstybės funkcijų įgyvendinimą, kad nebūtų pažeistas konstitucinis lygiavertės, efektyvios valdžios principas.“⁵¹

Pagal Konstitucijos 72 str. 2d. pakartotinai Seimo apsvarstytas įstatymas laikomas priimtu, jeigu buvo priimtos Respublikos Prezidento teikiamos pataisos ir papildymai arba jeigu Seimas, balsuodamas už įstatymą, surinko daugiau kaip 1/2 visų Seimo narių balsų, t.y. už pakartotiną priėmimą balsavo 71 arba daugiau Seimo narių. Balsuojant už konstitucinį įstatymą prezidento „veto“ įveikti reikalinga ne mažiau kaip 3/5 visų Seimo narių balsų, t.y. 85 balsai.

„Jeigu įstatymas be pakeitimų nepriimtas, balsuojama, ar priimti įstatymą su visomis Respublikos Prezidento teikiamomis pataisomis ir papildymais.“ (Seimo statuto 167 str. 3 d.) „Šiuo atveju pakartotinai apsvarstytas įstatymas laikomas priimtu, jeigu už jį balsavo dauguma posėdyje dalyvaujančių Seimo narių, o už konstitucinį įstatymą - daugiau kaip pusė visų Seimo narių.“ (Seimo statuto 167 str. 4 d).

Konstitucijos 72 str. 3 d. nuostata yra imperatyvi, kadangi Prezidentas įstatymus numatytus Konstitucijos 72 str. 2 d. privalo ne vėliau kaip per tris dienas pasirašyti ir nedelsiant oficialiai paskelbti. Yra logiška, kad prezidentas privalo pasirašyti įstatymą, kuriame buvo priimti jo paties pataisymai bei siūlymai. Antra vertus, ši imperatyvi norma įpareigoja prezidentą parašyti ir tokį įstatymą, kuris buvo vetuotas prezidento, bet Seimas įveikė prezidento „veto“ ir atmetė jo siūlymus bei pataisymus.

„Tokių atvejų Prezidentui turėtų būti palikta, kaip tai pasakyta Konstitucijos 71 straipsnio antroje ir ketvirtoje dalyse, galimybė nepasirašyti tokio įstatymo. Tai būtų politinės tolerancijos aktas, nes Seimas, netgi parlamentinėje valstybėje, kokia yra Lietuva, negali būti sutapatinamas su

---

⁴⁹ Lietuvos Respublikos Seimo statutas // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=386708 [žiūrėta 2011 03 17]

⁵⁰ Lietuvos konstitucinė teisė: raida, institucijos, teisių apsauga, savivalda: kolektyvinė monografija.- Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2007, p. 226.

⁵¹ Kalinauskas G. Parlamentinės kontrolės modelis ir jo įtvirtinimo ypatumai Jungtinės Amerikos Valstijose: doktrininis ir praktinis požiūris// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2006, p. 56.

Tauta, o Prezidentas, nors jo veto ir atmetas – su pralaimėjusia šalimi, įgaliota pasirašyti kapituliacijos aktą.“⁵²

Konstatavus, kad Konstitucija yra vientisas tiesinis aktas ir konstitucinės nuostatos negali būti vertinamos izoliuotai, logiška aiškinti prezidento „veto“ teise per kitų Konstitucijos straipsnių prizmes.

Prie ypač svarbių prezidento galių priskiriamos jo teisės legislatyvinėje srityje. Priešingai nei prezidentinėje sistemoje, kur prezidento galios šioje srityje yra ribojamos, dažniausiai suteikiama tik „veto“ teisė, pusiau prezidentinėje sistemoje prezidentui yra suteikiama įstatymų iniciatyvos teisė. Nors yra ir išimčių, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Prezidentas turi maksimalias legislatyvinės galias - ir įstatymų iniciatyvos, ir „veto“ teisę.⁵³

Nors įstatymu leidžiamąja institucija yra Seimas, Konstitucijoje įstatymų iniciatyvos teisė yra numatyta ne vien Seimui, bet kartu ir Respublikos Prezidentui, Vyriausybei bei 50 tūkstančių piliečių, turinčių rinkimų teisę. (Konstitucijos 68 str. 1 d., Konstitucijos 68 str. 2 d.)

Įstatymų leidėją, visų pirma, riboja Konstitucijoje įtvirtintas valdžių padalijimo principas. Konstitucijoje nustatytas būtinumas reglamentuoti konkrečius santykius tik tam tikrais teisės aktais, tai pat pareiga laikytis nustatytos teisės aktų priėmimo procedūros. Konstitucijos 5, 67, 84, 94 ir kiti straipsniai, įtvirtindami Seimo, Vyriausybės, Prezidento kompetenciją, ne tik išreiškia klasikinių valdžių atskyrimo, jų subalansavimo ir atsvaros vienos kitai principą, bet ir suformuluoja griežtą imperatyvą, kad jokia valdžios šaka negali jai priskirtos kompetencijos perleisti kitai valdžiai.⁵⁴

Konstitucijos 69 str. 1 d.: „Įstatymai Seime priimami laikantis įstatymo nustatytos procedūros.“ Ši Konstitucijos straipsnį sukonkretizuoja Seimo statuto penkta dalis, kurioje detalai reglamentuojama įstatymų leidybos procedūra, įstatymų projektų registravimas, pateikimas Seimo posėdyje, svarstymas skubos ir ypatingos skubos tvarka, bei Respublikos Prezidento grąžinto įstatymo svarstymas Seime, praktiškai tai prezidento „veto“ įveikimo procesas, dvidešimt penktasis skirsnis „Respublikos Prezidento grąžinto įstatymo svarstymas Seimo posėdyje“. 165 straipsnis: „Seimo sprendimai dėl Respublikos Prezidento grąžinto įstatymo“. Seimo statuto 165 str. 1 d. numato, kad pagal Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalį Respublikos Prezidentui Seimo priimtą įstatymą grąžinus Seimui pakartotinai svarstyti, Seimo Pirmininkas apie tai turi pranešti Seimui

⁵² Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo PĮ, 2002, p. 92.

⁵³ Lukošaitis A. Lietuvos Respublikos Prezidento galios ir rinkimų pažadų realizavimo galimybės// Pranešimas, skaitytas VU TSPMI seminare „Prezidento rinkimai 2002: kandidatų įvairovė ir programų panašumas“ (2002.12.19), p. 4.

⁵⁴ Sinkevičius V. Konstitucijos įgyvendinimas įstatymų leidyboje // Justitia.- 1996.-Nr. 5, p. 2.

artimiausiame posėdyje. Antroji dalis įpareigoja Seimą ne vėliau, kaip kitą posėdžių dieną balsavimu nuspręsti, ar svarstyti grąžintą įstatymą iš naujo, ar laikyti įstatymą nepriimtu.

Seimo statuto 166 straipsnis „Grąžinto įstatymo svarstymas:

1. Grąžinto įstatymo svarstymo Seimo posėdyje metu išklausomi pagrindinio ir papildomų komitetų pranešimai ir rengiama bendroji diskusija.

2. Po svarstymo tame pačiame Seimo posėdyje rengiamas pakartotinai Seimo apsvartyto įstatymo priėmimas.“

Seimo statuto 167 straipsnis. „Grąžinto įstatymo priėmimas:

1. Grąžinto įstatymo priėmimo metu pirmiausia balsuojama, ar priimti visą įstatymą be pakeitimų.

2. Pakartotinai Seimo apsvartytas įstatymas laikomas priimtu, jeigu už įstatymą balsavo daugiau kaip pusė, o už konstitucinį įstatymą - ne mažiau kaip 3/5 visų Seimo narių.

3. Jeigu įstatymas be pakeitimų nepriimtas, balsuojama, ar priimti įstatymą su visomis Respublikos Prezidento teikiamomis pataisomis ir papildymais.

4. Šiuo atveju pakartotinai apsvartytas įstatymas laikomas priimtu, jeigu už jį balsavo dauguma posėdyje dalyvaujančių Seimo narių, o už konstitucinį įstatymą - daugiau kaip pusė visų Seimo narių.“⁵⁵

Konstitucijos 77 straipsnio pirmosios dalies aiški ir lakoniška norma eilini kartą patvirtina žinomą tiesą: trūkumai dažnai yra tam tikro reiškinio privalumų tąsa. Šioje normoje Respublikos Prezidento pareigybė atskleidžiama per valstybės vadovo statusą. Kartu valstybės vadovas gali būti „stiprus“ ar „silpnas“ politinio proceso subjektas, valstybės lyderis ar vyriausiasis jos ceremonmeisteris. Tačiau aptariamoje normoje nėra įtvirtintos jokios išskirtinės, su paskirtais prezidento įgaliojimais nesutapatinamos funkcijos, pagal kurias būtų galima spręsti, kokia konstitucinė doktrina grindžiama valstybės vadovo teisinė padėtis, kokia jo vieta valstybės valdžių hierarchijoje, koks realus politinis svoris ir įtaka.⁵⁶

Ši nuostata atskleidžia didelę prezidento asmeninių savybių svarbą. Valstybes vadovas privalo pasižymėti teigiamomis savybėmis, gebėjimu vadovauti valstybei, spręsti problemas bei atstovauti užsienio politikoje. Prezidento institucijos naudojamas „veto“ teise stipriai priklauso nuo subjektyvių prezidento savybių. Jei prezidentas yra „stiprus“ jis drąsiau ir dažniau naudosis šia

---

⁵⁵ Lietuvos Respublikos Seimo statutas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=386708 [žiūrėta 2011 03 17]

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo PĮ, 2002, p. 127.

Konstitucijos jam suteikta teise. Griežčiau ir detaliau vykdys Seimo leidžiamų įstatymų priežiūrą. Laisvam šios teisės įgyvendinimui labai svarbu užtikrinti prezidento veiklos laisvę bei garantijas.

Konstitucijos nuostatos leidžia Respublikos Prezidentą vertinti kaip *vienasmenę valstybės valdžios instituciją* (Konstitucijos 5 str. 1 d.), kuri, pavyzdžiui, pateikdama metinį pranešimą Seime (Konstitucijos 84 str. 18 p.) neprivalo turėti ar gauti Seimo, tuo labiau Vyriausybės pasitikėjimą. Konstitucijos nuostatos leidžia Respublikos Prezidentą vertinti kaip *pareigūną – valstybės vadovą* (Konstitucijos 77 str. 1 d.), kuris: 1) gali būti perrinktas penkerių metų kadencijai tik vieną kartą iš eilės (Konstitucijos 78 str. 3 d.); 2) privalo sustabdyti savo veiklą politinėje partijoje (Konstitucijos 83 str. 2 d.) ir todėl turi būti *iš dalies depolitizuotas*.⁵⁷

Pažymėtina, kad Respublikos Prezidentas turi ypatingą asmens neliečiamumo garantiją. Jo imunitetas platesnis nei Seimo nario ar ministro, nes yra visiškai ribojama galimybė patraukti jį baudžiamojon ir administracinėn atsakomybėn. Šiuo atveju svarbus Konstitucinio Teismo išaiškinimas, kad Operatyvinės veiklos įstatyme numatytas *nusikalstamą veiklą imituojančios elgesio modelis* (t.y. „nusikaltimo inscenizavimas“) gali būti panaudotas prieš Seimo narį, bet negali būti panaudotas prieš Respublikos Prezidentą (Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas). Paprasčiau tariant, Konstitucija neleidžia prokurorams ar kitiems pareigūnams naudoti imitacinius veiksmus prieš Respublikos Prezidentą.

Konstitucijos 77 str. 2 d. imperatyviai įpareigoja prezidentą atstovauti valstybei bei daryti viską, ką jam paveda Konstitucija bei įstatymai. „Jis atstovauja Lietuvos valstybei ir daro visa, kas jam pavesta Konstitucijos ir įstatymų.“ Detaliau prezidento įgaliojimai įtvirtinti Konstitucijos 68, 71, 72, 84, 140, 142-144 straipsnių nuostatuose. Prezidento teisinės padėties turinys yra platus, tačiau didžioji dalis šių įgaliojimų yra saistoma kitų politinio proceso subjektų. Imperatyvus įgaliojimai verčia prezidentą besąlygiškai juos vykdyti. „Veto“ teisė nėra imperatyvaus pobūdžio nuostata, tai yra teisė, kuria prezidentas gali laisvai naudotis. Kita vertus nuostatos įpareigojančius prezidentą dirbti valstybei, Tautos labui, ginti viešąjį interesą netiesiogiai įpareigoja prezidentą naudotis „veto“ teise, kai iškyla grėsmė Konstitucijos saugomoms vertybėms.

„T. Frye prezidento galias skirsto į formaliąsias (konstitucines) ir neformaliąsias (faktines). Formaliosioms galioms yra priskiriamos prezidento prerogatyvos, nustatytos oficialiuose teisės aktuose, pirmiausia - šalies konstitucijoje. Šios kategorijos galios teorijoje neretai yra vertinamos, kaip visaapimančios, ir tai yra rimta klaida. Pažymėtina, kad formaliosios galios toli gražu ne visada

---

⁵⁷ Dambrauskienė G. ir kt. Lietuvos teisės pagrindai: Vadovėlis.- Vilnius: Justitia, 2004, p. 114.

atspindi politinių veikėjų (individue ir institucijų) faktinių galių apimtis. Prezidentas gali atrodyti labai „stiprus“ tik popieriuje, tačiau realiai jis gali būti gana silpna ir neįtakinga politinė figūra.⁵⁸

„Neformaliosioms galioms T. Frye priskiria visas kitas galias, kurias galima apibūdinti, kaip prezidento politinės veiklos galimybes bei poveikio priemones. Prie pastarųjų galių jis taip pat priskiria asmenines prezidento savybes, kurių privalumai yra vienaip ar kitaip išnaudojami politikos procesuose. Šias, neformaliąsias, galias žymiai sunkiau įvertinti, kadangi jos nėra formalizuotos, dinamiškai kinta, jos gali būti staiga įgyjamos ir lygiai taip pat prarandamos.“⁵⁹

Taigi, darydamas „visa, kas jam pavesta Konstitucijos“, valstybės vadovas vienu atveju atlieka atstovaujamašias ir ritualines funkcijas, kitu – jo įgaliojimai yra saistomi esminių sąlygų ir išlygų, trečiu – jis apskritai neturi pasirinkimo teisės. Tuo tarpu Konstitucijos 77 straipsnio antrosios dalies normoje valstybės vadovo teisinė padėtis nustatoma remiantis jo įgaliojimais, kurie anaipol ne visada gali būti atskleidžiami ir interpretuojami vienaprasmiškai. Vadinasi būtina atskleisti šių įgaliojimų realų turinį, nustatyti jų vidinius ryšius, įskaitant ir „plika akimi“ nepastebimas, tačiau realiai egzistuojančias sąsajas.⁶⁰

Nagrinėjant prezidento „veto“ teisę yra labai svarbu išnagrinėti valdžių tarpusavio bendradarbiavimo bei sąveikos principus, kadangi valstybės valdžių bendradarbiavimo ir sąveikavimo užtikrinimas yra vienas svarbiausių valstybės vadovo prioritetų. Visos tris, įstatymų leidžiamoji, vykdomoji bei teisminės, valdžios Lietuvoje yra realiai atskirtos. Kiekviena šių valdžių yra savarankiška bei laisva įgyvendinant savo kompetencija apibrėžta Konstitucijoje bei įstatymuose. Vykdamas Valstybės valdymą šios tris valdžios dažnai susiduria, iš to seka tarpusavio bendradarbiavimas bei konkurencija įgyvendinant savo įgaliojimus. Negalima nepažymėti ir įtakos daromos viena kitai.

„Nustatant valstybės veiklos prioritetus ir tikslus bei juos įgyvendinant, valstybės institucijų veikla turi būti grindžiama jų bendradarbiavimu ir sąveika, vadinamąja tarpfunkcine partneryste. Būtent konstituciniai valstybės vadovo įgaliojimai ir pagarbi distancija, skirianti Prezidentą nuo kitų valdžių, lemia išskirtinę valstybės valdžių sistemoje ir tam tikrų specifinių

---

⁵⁸ Lukošaitis A. Lietuvos Respublikos Prezidento galios ir rinkimų pažadų realizavimo galimybės// Pranešimas, skaitytas VU TSPMI seminare „Prezidento rinkimai 2002: kandidatų įvairovė ir programų panašumas“ (2002.12.19), p. 5.

⁵⁹ Lukošaitis A. Lietuvos Respublikos Prezidento galios ir rinkimų pažadų realizavimo galimybės// Pranešimas, skaitytas VU TSPMI seminare „Prezidento rinkimai 2002: kandidatų įvairovė ir programų panašumas“ (2002.12.19), p. 6.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo PĮ, 2002, p. 129

funkcijų, nesutapatinamų su paskirtais įgaliojimais, įtvirtintais konkrečiuose Konstitucijos straipsniuose, vykdymą.⁶¹

Labai svarbus vaidmuo tenka prezidentui sudarant Vyriausybę, šio proceso metu atsiveria prezidento politinės galios. Prezidento gebėjimas skelbti pirmalaikius Seimo rinkimus yra atsvara Seimo gebėjimui atstatyti Vyriausybę. Tačiau šiems prezidento įgaliojimams atsvaru yra Konstitucijos 87 str. 1d.: „Kai Konstitucijos 58 straipsnio antrojoje dalyje numatytais atvejais Respublikos Prezidentas skelbia pirmalaikius Seimo rinkimus, naujai išrinktas Seimas 3/5 visų Seimo narių balsų dauguma per 30 dienų nuo pirmosios posėdžio dienos gali paskelbti pirmalaikius Respublikos Prezidento rinkimus.“ Šių tarpusavio prezidento bei Seimo santykių esmė yra užtikrinti tarpusavio dialogą, bendradarbiavimą, racionalų elgesį, skatinimas atsakingai priimti sprendimus bei nepiktnaudžiauti įgaliojimais.

Viena realesnių galimybių didinti prezidento įtakos įstatymų leidybai veiksmingumą yra pozicijų derinimas ir konsultacijos su Seimu, jo frakcijomis, komitetais bei komisijomis. Ypač didelę reikšmę konsultacijos įgyja tuo atveju, jei prezidentas teikia redakcinius pasiūlymus. Žinoma, Respublikos Prezidentas neturi pareigos konsultuotis, tačiau, siekiant rasti kompromisą, tai daryti vertėtų.⁶²

Žmogaus ir piliečio teisių ir laisvių apsaugos srityje, prezidentas, kaip įstatymų leidybos iniciatyvos teisės subjektas, gali inicijuoti įstatymų arba nuostatų dėl galiojančių įstatymų pakeitimo ar papildymo projektus, siekdamas užtikrinti žmogaus ir ypač socialiai labiausiai pažeidžiamų asmenų kategorijų (pvz. vaikų, pensininkų) teises ir teisėtus interesus. Prezidentas turi taip pat realias galimybes parengti tokių įstatymų arba pataisų projektus arba pavesti tai padaryti Vyriausybei. Valstybės vadovas turi veiksmingų poveikio priemonių neleisti vykdyti, jo nuomone, visuomenės interesams neatitinkančios politikos ir įgyvendindamas vadinamąją „veto“ teisę – gražindamas Seimui pakartotinai svarstyti įstatymus, kurių normos yra nepriimtinos arba diskutuotinos.

Minėtas teises prezidentas įgyvendina siekdamas užtikrinti ne tik žmogaus ir piliečio teisių ir laisvių, bet ir visuomenės, valstybės interesų apsaugą, demokratijos institutų plėtrą. Tokių institutų plėtra yra būtina žmogaus teisių ir laisvių pripažinimo, gerbimo ir apsaugos prielaida.⁶³

---

⁶¹ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo PĮ, 2002, p. 130.

⁶² Ragauskas P. Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo įstatymų leidyboje// Politologija.- Vilnius, 2002/4, p. 19.

⁶³ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo PĮ, 2002, p. 135.

Kartais iškyla probleminių situacijų, kurių sprendimas nėra priskirtas Konstitucijos ar įstatymų prezidento įgaliojimams. Tačiau, tai nereiškia, kad prezidentas negali spręsti, padėti spręsti arba pasisakyti savo nuomonės šiais klausimais. Tokiu atveju prezidentas gali veikti savo nuožiūra bet privalo neperžengti Konstitucijos, įstatymų bei užtikrinti teisinius principus.

2002 m. birželio 19 d. nutarime Konstitucinis Teismas išaiškino Respublikos Prezidento kaip valstybės vadovo apibrėžimą. Konstitucijos 77 straipsnyje nustatyta: „Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas. Jis atstovauja Lietuvos valstybei ir daro visa, kas jam pavesta Konstitucijos ir įstatymų.“

Aiškindamas Konstitucijos 77 straipsnį, Konstitucinis Teismas 2000 m. gegužės 8 d. nutarime konstatavo: „Valstybės vadovo statusą Konstitucijoje nustatytam laikui įgyja tik vienas asmuo, t. y. Respublikos Prezidentas, kurį išrenka Lietuvos Respublikos piliečiai. Respublikos Prezidento, kaip valstybės vadovo, teisinis statusas yra individualus, besiskiriantis nuo visų kitų piliečių teisinio statuso.“ Pagal Konstituciją Respublikos Prezidento, kaip valstybės vadovo, teisinis statusas skiriasi ir nuo visų kitų valstybės pareigūnų teisinio statuso.

Respublikos Prezidento, kaip valstybės vadovo, individualų, išskirtinį teisinį statusą atskleidžia įvairios Konstitucijos nuostatos, įtvirtinančios: Respublikos Prezidento asmens neliečiamybę; negalimumą Respublikos Prezidentui būti Seimo nariu, užimti kitas pareigas, gauti kitokį atlyginimą, išskyrus Respublikos Prezidentui nustatytą atlyginimą ir atlyginimą už kūrybinę veiklą; asmens, išrinkto Respublikos Prezidentu, pareigą sustabdyti savo veiklą politinėse partijose ir politinėse organizacijose; reikalavimus kandidatams į Respublikos Prezidentus bei Respublikos Prezidento rinkimų pagrindus ir tvarką; Respublikos Prezidento priesaiką; Respublikos Prezidento įgaliojimus, jų pradžią ir pabaigą ir kt.

Atsižvelgus į visus prezidento įgaliojimus yra labai svarbu užtikrinti pretendento į prezidento postą gebėjimą eiti šias pareigas, t.y. privaloma nustatyti minimalius reikalavimus asmenims, siekiantiems prezidento posto, taip užtikrinant adekvačią bei kompetentingą šios institucijos veiklą. Konstitucijos 78 str. 1 d. nustatyti reikalavimai asmeniui, turinčiam teisę kandidatuoti į Lietuvos Respublikos Prezidento postą. Pirma, kandidatas privalo būti Lietuvos pilietis pagal kilmę, kitaip tariant įgyjęs Lietuvos Respublikos pilietybę gimimu. Sekanti nuostata, autoriaus manymu, yra labai svarbi, kadangi reikalavimas ne mažiau kaip trejus pastaruosius metus gyventi Lietuvoje turi didelę prasmę. Tokiu būdu preziumuojama, kad kandidatas žinos politinę situaciją, aktualias valstybės bei visuomenės problemas, bus asmeniškai ir tiesiogiai susipažinęs su jomis. Šios nuostatos yra labai svarbios prezidentui vykdant Seimo priimamų įstatymų peržiūrą. Akivaizdu, kad turintis kompetentingą poziciją: politiniuose, ekonominiuose, socialiniuose bei kitose įstatymais

reglamentuotose gyvenimo srityse, prezidentas turi pranašumą. Rinkėjui rūpi pasirinkti tinkamiausią kandidatą ir atiduoti už jį savo balsą. Tik toks kandidatas galės pozityviai vykdyti savo įgaliojimus, kurių tarpe yra ir „veto“ teisė.

Kita ne mažiau svarbi nuostata yra – numatytas amžiaus cenzas, iki rinkimų dienos privalo būti suėję ne mažiau kaip keturiasdešimt metų. Paprastai tokio amžiaus asmuo yra pakankamai patyręs, išmanantis gyvenimą, intelektualiai subrendęs bei galintis priimti adekvačius sprendimus. Preziūmuojama, kad brandaus amžiaus vadovas tinkamiau naudosis ir „veto“ teise. Remiantis Konstitucija, kandidatuoti į Respublikos Prezidentus gali tik toks asmuo, kuris gali būti renkamas Seimo nariu. Tokį reguliavimą autorius argumentuoja tuo, kad įstatymą vetuojantis prezidentas privalo būti kompetentingas, patyręs ir amžiaus cenzas dalinai užtikrina šiuos reikalavimus. Butų nelogiška, jog įstatymą galinčiam vetuoti prezidentui nebūtų nustatomas amžiaus cenzas, o Seimo nariui nustatomas. „Stipri, valinga, išsilavinusi, tikinti demokratijos vertybėmis, patraukli visuomenei asmenybė sugebės užpildyti Respublikos Prezidento konstitucinio statuso trūkumus ir daugiau įtakos tolesnę Lietuvos valstybės raidą.“⁶⁴

A. Lijphart teigimu, prezidento galios išplaukia iš trijų šaltinių. Pirma, galios yra apibrėžtos konstitucijoje, ir jas galima skirstyti į: pirma, „reagavimo galias“ (*reactive powers*), - ypatingai prezidento „veto“ teisę ir, antra, „veikimo galias“ (*pro-active powers*), - ypatingai prezidento teisę leisti dekretus. Antrasis prezidento galių šaltinis sietinas su „prezidentinės“ partijos arba „prezidentinės“ partijų koalicijos potencialu bei vienybe parlamente. Trečiasis galių šaltinis, prezidento legitimavimo būdas, t.y., jo išrinkimas visuotiniuose ir tiesioginiuose rinkimuose.⁶⁵

Konstitucijos 79 str. 1 d. „Kandidatu į Respublikos Prezidentus įregistruojamas Lietuvos Respublikos pilietis, atitinkantis 78 straipsnio pirmosios dalies sąlygas ir surinkęs ne mažiau kaip 20 tūkstančių rinkėjų parašų“.

Šio straipsnio pirmoje dalyje nustatyta asmens, atitinkančio Konstitucijos 78 straipsnio pirmosios dalies sąlygas, registravimo kandidatu į Respublikos Prezidentus papildoma sąlyga – jis turi būti surinkęs ne mažiau kaip 20 tūkstančių rinkėjų parašų. Šiuos nuostatos esmė, organizuotai vesti prezidento rinkimų kampaniją, kad ji būtų prognozuojama ir kartu būtų išvengta situacijos, kai kandidatuoti į prezidentus pretenduoja asmenys, kurie, neturėdami autoriteto ir paramos

---

⁶⁴Vinkleris P. Lietuvos Respublikos Prezidento statusas ir įgaliojimai: Knyga.- Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2002, p. 194.

⁶⁵Lukošaitis A. Lietuvos Respublikos Prezidento galios ir rinkimų pažadų realizavimo galimybės// Pranešimas, skaitytas VU TSPMI seminare „Prezidento rinkimai 2002: kandidatų įvairovė ir programų panašumas“ (2002.12.19), p. 6.

visuomenėje, iškelia į viešumą, o neretai ir tikrąja to žodžio prasme „ekshibicionuotą“ savąjį „aš“ ir naudojami tokių kampanijų teikiamomis savireklamos galimybėmis.⁶⁶

Logiška preziumuoti, kad rinkėjas norės savo balsą atiduoti autoritetingam kandidatui, turinčiam paramą tarp piliečių bei kitų politinių subjektų. Toks kandidatas tinkamiau gebės ginti rinkėjo teisės ir laisves.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 81 straipsnio pirmoji dalis nustato, kaip skaičiuojami Respublikos Prezidento rinkimų rezultatai. Nustatomas kvorumas bei reikalingas balsų skaičius prezidentui išrinkti. Pirmą atveju, „išrinktu laikomas tas kandidatas į Respublikos Prezidento vietą, kuris pirmą kartą balsuojant ir dalyvaujant ne mažiau kaip pusei visų rinkėjų, gavo daugiau kaip pusę visų rinkimuose dalyvavusių rinkėjų balsų.“ Antruoju atveju, „jeigu rinkimuose dalyvavo mažiau kaip pusė visų rinkėjų, išrinktu laikomas tas kandidatas, kuris gavo daugiausia, bet ne mažiau kaip 1/3 visų rinkėjų balsų.“ (Konstitucijos 81 str. 1 d.)

Tokių prezidento rinkimų rezultatų nustatymą galima argumentuoti tuo, kad prezidentas, kaip valstybės vadovas, įgaunantis išskirtinius ir individualius įgaliojimus, privalo gauti daugumos balsavusių rinkėjų balsus. Konstitucijos kūrėjas nustatydamas minimalų rinkėjų balsų skaičių užtikrina demokratijos principo, daugumos interesų atstovavimo, įgyvendinimą. Pagrindines nuostatas bei procedūras nustato Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymas, tačiau svarbiausia sąlyga yra surinkti ne mažiau balsų, negu yra nustatyta Konstitucijos 81 str. 1 dalyje, kuri numato balsuojant pirmą kartą daugiau kaip 25 procentus visų rinkėjų balsų, antru atveju daugiau kaip 33 procentai visų rinkėjų balsų.

Konstitucijos 82 straipsnio pirmosios dalies norma numato Respublikos Prezidento įgaliojimų pradžia, t. y. faktą, kuriam įvykus prezidentas įgauna konstitucinius įgaliojimus, kuriu tarpe yra „veto“ teisė. Kitaip tariant, išrinktas Respublikos Prezidentas įgyja teisę vetuoti Seimo priimamus teisės aktus, „po to kai Vilniuje, dalyvaujant Tautos atstovams - Seimo nariams, prisiekia Tautai būti ištikimas Lietuvos Respublikai ir Konstitucijai, sąžiningai eiti savo pareigas ir būti visiems lygiai teisingas.“ (Konstitucijos 82 str. 1 d.)

Vertinant šį Konstitucijos straipsnį svarbu išnagrinėti Respublikos Prezidento įstatymo 4 straipsnyje nustatyti prezidento priesaikos tekstai. Svarbu tai, kad Respublikos Prezidentas, skirtingai negu Seimo narys, yra tiesioginiuose rinkimuose Tautos išrinktas valstybės vadovas, todėl jis prisiekia ne Lietuvos Respublikai, bet Tautai, „prisiekiau Tautai būti ištikimas Lietuvos Respublikai ir Konstitucijai, gerbti ir vykdyti įstatymus, saugoti Lietuvos žemių vientisumą;“

---

⁶⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo PĮ, 2002, p. 138.

(Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo 4 str.) Taip pat ir prezidento priesaikos tekste skelbiama jo ištikimybė Konstitucijai yra ne kas kitas, kaip pasižadėjimas, laikytis Konstitucijos. Režiumuojant šio Konstitucijos straipsnio nuostatą tampa aišku, kad vetuodamas įstatymą Respublikos Prezidentas privalo gerbti Tautos valią, sąžiningai veikti pagal Konstituciją bei įstatymus. Nesažiningas ar priešingas priesaikai „veto“ teisės įgyvendinimas gali suponuoti šiurkštaus Konstitucijos pažeidimo faktą, kas gali lemti prezidento pašalinimą iš pareigų. „Respublikos Prezidento pašalinimo iš pareigų klausimą sprendžia Seimas apkaltos proceso tvarka.“ (Konstitucijos 86 str.)

Konstitucijos 83 straipsnio pirmoji dalis nustato Respublikos Prezidento pareigų išskirtinumą ir svarbą. Šis straipsnis įtvirtina Respublikos Prezidento pareigų nesuderinamumą su Seimo nario pareigomis arba kitomis renkamomis pareigomis. Toks Konstitucinis reguliavimas užtikrina interesų konfliktų eliminavimą bei prezidento, kaip individualios valstybės vadovo pareigybės atskyrimą nuo kitų pareigybių. Papildomai šis straipsnis Respublikos Prezidentui draudžia, „gauti kitokio atlyginimo, išskyrus Respublikos Prezidentui nustatytą atlyginimą ir atlyginimą už kūrybinę veiklą.“ (Konstitucijos 83 str. 1d.)

„Politikoje prezidento vaidmuo tampa papildomu veiksniumi tiems, kuriuos jis remia ir didžiule parama toms politinėms jėgoms bei iniciatyvoms, su kuriomis jis bendradarbiauja. Todėl prezidento rinkimai Lietuvoje tampa svarbiu įvykiu, nes visos politinės partijos suinteresuotos palaikyti šią instituciją.“⁶⁷

Konstitucijos 83 straipsnio antrosios dalies nuostata įsakmiai įpareigoja Respublikos Prezidentą sustabdyti savo veiklą politinėse partijose ir politinėse organizacijose iki naujos Respublikos Prezidento rinkimų kampanijos pradžios. Šios nuostatos esmę ir paskirtį lemia Prezidento statusas. Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas ir atstovauja valstybei. „Kita vertus, Respublikos Prezidentas yra vienas svarbiausių politinio proceso subjektų, kuris turi būti nešališkas ir nesaistomas partinės disciplinos.“⁶⁸

Respublikos Prezidentas, grąžindamas Seimui pakartotinai svarstyti įstatymus, inicijuodamas įstatymus ar jų pataisas, dažnai pateikdamas savo poziciją, konkretaus politinio klausimo atžvilgiu, leidžia dekretus, taip suteigdamas sprendimui teisinės normos formą.

Konstitucijos 84 str. straipsnis pateikia Respublikos Prezidento įgaliojimų sąrašą, kurio 24 punktas numato Seimo priimtų įstatymų pasirašymo, skelbimo bei grąžinimo tvarką, su nuoroda į Konstitucijos 71 straipsnį.

---

⁶⁷ Bielinis L. Prezidento rinkimų anatomija: 2002 metų prezidento rinkimai Lietuvoje: monografija. – Vilnius: Versus Aureus, 2003, p. 13.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo PĮ, 2002, p. 145.

Konstitucijos 84 str. 24 punktą skelbia, jog Seimo priimtų įstatymų pasirašymas ir skelbimas arba jų gražinimas Seimui, vyksta Konstitucijos 71 straipsnyje nustatyta tvarka. Konstitucijos 71 straipsnio pirmoje dalyje įtvirtinta, kad Respublikos Prezidentas Seimo priimtą įstatymą ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo arba pasirašo ir oficialiai paskelbia, arba, įgyvendindamas vadinamąją „veto“ teisę, motyvuotai gražina Seimui pakartotinai svarstyti. Pagal to paties straipsnio antrąją dalį, jeigu Respublikos Prezidentas nurodytu laiku negražina ir nepasirašo įstatymo, jis įsigalioja po to, kai jį pasirašo ir oficialiai paskelbia Seimo Pirmininkas.⁶⁹

„Respublikos Prezidentas, įgyvendindamas jam suteiktus įgaliojimus, leidžia aktus-dekretus.“ (Konstitucijos 85 str.). Respublikos Prezidento aktai-dekretai yra individualaus pobūdžio teisės aktai, kurie yra skirti konkrečioms institucijoms arba asmenims. Respublikos Prezidentas visus savo sprendimus, kuriuos priima įgyvendindamas savo, kaip valstybės vadovo įgaliojimus, jų tarpe „veto“ teisę, įformina dekretais. „Prezidentas aktus-dekretus leidžia įgyvendindamas tiek Konstitucijos 84, tiek ir kituose Konstitucijos straipsniuose įtvirtintus įgaliojimus. Pavyzdžiui, įgyvendindamas įstatymų leidybos iniciatyvos teisę arba vadinamąją įstatymų veto teisę, įtvirtintas atitinkamai Konstitucijos 68 straipsnio pirmoje dalyje ir 71 straipsnio pirmoje dalyje, Prezidentas dekretais teikia Seimui įstatymų projektus arba motyvuotai gražina Seimui pakartotinai svarstyti Seimo priimtą įstatymą.“⁷⁰

Galima diskutuoti dėl Respublikos Prezidento dekretų, kuriais teikiamos pataisos ir papildymai Seimo priimtiems įstatymams, prigimties, kadangi juose formuojamos teisės normos, nors juos galima traktuoti ir tik kaip įstatymų leidybos proceso stadiją, kuri yra įforminta dekretu.⁷¹

Respublikos Prezidento įgaliojimus lemia Konstitucija bei ordinarinė teisė. Nėra ordinarinės teisės akto, kuris būtų vienintelis šaltinis, lemiantis šalies vadovo įgaliojimus. Tiek Respublikos Prezidento įstatymas, tiek ir kiti teisės aktai sukuria sistemą teisės aktų, apimančią Respublikos Prezidento teisių ir pareigų visumą.

„Pagal Konstitucijos 85 straipsnį Respublikos Prezidentas, įgyvendindamas jam suteiktus įgaliojimus, leidžia aktus-dekretus. Respublikos Prezidentas, pagal Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalį ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo gražindamas Seimui pakartotinai svarstyti Seimo priimtą įstatymą, dekrete turi nurodyti šio gražinimo motyvus. Tuo tarpu teikti Seimui pakartotinai svarstyti

---

⁶⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo Pl, 2002, p. 162.

⁷⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo Pl, 2002, p. 162.

⁷¹ Birmontienė T. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė: Vadovėlis.- Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2002, p. 748.

gražinamo įstatymo pataisas ir papildymus - ne Respublikos Prezidento konstitucinė pareiga, o teisė.“ (Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19 d. nutarimas)

Konstitucijos 86 straipsnio pirma dalis nustato, jog „Respublikos Prezidento asmuo neliečiamas: kol eina savo pareigas, jis negali būti suimtas, patrauktas baudžiamojon ar administracinėn atsakomybėn.“

Respublikos Prezidento asmens neliečiamybės instituto paskirtis – užtikrinti aukščiausiojo šalies pareigūno, kuris įgyvendina konstitucinius valstybės vadovo įgaliojimus ir atstovauja Lietuvos valstybei, padidintas asmens saugumo garantijas. „Respublikos Prezidentas, kol eina savo pareigas, yra visiškai neliečiamas, jam taikomas absoliutus asmens neliečiamybės režimas.“⁷²

Ši konstitucinė nuostata užtikrina Respublikos Prezidento imunitetą – asmens neliečiamybės papildomos garantijos, reikalingos ir būtinos to asmens pareigoms tinkamai atlikti. „Prezidento kaip valstybės vadovo, įgyvendinančio jam Konstitucijos ir įstatymų pavestas pareigas, imunitetas turi užtikrinti Lietuvos Respublikos Prezidentui nekliudomai vykdyti Konstitucijoje nustatytas funkcijas.“ (Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas). Toks konstitucinis reguliavimas užtikrina Respublikos Prezidento priimamų sprendimų nepriklausomumą. Prezidentas laisvai ir tik savo nuožiūra naudojasi savo įgaliojimais, kurie Konstitucijos yra suteikti tik jam, kuriems niekas neturi tūtėti galimybės daryti įtaką. Prezidento įgaliojimai skiriami tik prezidento institutui, jie yra specifiniai ir personaliniai. Prezidento nepriklausomumas užtikrina demokratiškumo, valdžių padalijimo, atskyrimo ir bendradarbiavimo principus. Ši nuostata suteikia laisvę prezidentui nevaržomai ir tik savo nuožiūra naudotis „veto“ teise, ji pašalina Seimo bei kitų institucijų galimybę kištis ar kaip nors įtakoti prezidento apsisprendimą vetuoti įstatymą.

Konstitucijos 88 straipsnis numato aplinkybes, kurioms esant Respublikos Prezidento įgaliojimai nutrūksta. Kadangi „veto“ teisė yra suteikiama tik Respublikos Prezidentui, tai yra specifinė personaline teisė, ji nutrūksta kartu su prezidento įgaliojimais, kai: 1) pasibaigia laikas, kuriam jis buvo išrinktas; 2) įvyksta pirmalaikiai Respublikos Prezidento rinkimai; 3) atsistatydina iš pareigų; 4) Respublikos Prezidentas miršta; 5) Seimas jį pašalina iš pareigų apkaltos proceso tvarka; 6) Seimas, atsižvelgdamas į Konstitucinio Teismo išvadą, 3/5 visų Seimo narių balsų dauguma priima nutarimą, kuriuo konstatuojama, kad Respublikos Prezidento sveikatos būklė neleidžia jam eiti savo pareigų.

Konstitucijos 89 straipsnio pirmoje dalyje numatyti atvejai, kai Respublikos Prezidento įgaliojimai pereina Seimo pirmininkui. Šie atvejai yra: Respublikos Prezidento mirtis;

---

⁷² Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo PĮ, 2002, p. 163.

atsistatydinimas; pašalinimas iš pareigų apkaltos proceso tvarka arba tada, kai Seimas nusprendžia jam mirus, atsistatydinus, pašalinus jį iš pareigų apkaltos proceso tvarka ar tada, kai Seimas nutaria, kad Respublikos Prezidento sveikatos būklė neleidžia jam eiti pareigų.

Konstitucijos 89 straipsnio antroje dalyje išvardyti atvejai kai Seimo pirmininkas ne eina Respublikos Prezidento pareigas, bet laikinai jį pavaduoja. Šie atvejai ir pareigos yra skirtingi, todėl ir įgaliojimai bei jų turinys yra skirtingi.

Konstitucijos 89 straipsnio trečioje dalyje išvardyti konstituciniai Respublikos Prezidento įgaliojimai, kurių Seimo Pirmininkas, laikinai pavaduojantis Respublikos Prezidentą, negali įgyvendinti. Tuo pačiu ir Seimas tuo laikotarpiu negali svarstyti klausimo dėl nepasitikėjimo Seimo Pirmininku.⁷³

Šis Konstitucijos straipsnis numato konkrečius atvejus ir konkrečius subjektus, kurie gali įgyvendinti Respublikos Prezidento įgaliojimus, šis sąrašas yra baigtinis ir jokiais kitais atvejais niekas negali vykdyti Respublikos Prezidento įgaliojimų. „Jokiais kitais atvejais ir jokiems kitiems asmenims ar institucijoms negalima vykdyti Respublikos Prezidento įgaliojimų.“ (Konstitucijos 89 str. 4 d.)

Detaliau šio straipsnio nuostatų klausimu yra pasisakęs Konstitucinis Teismas 2002 m. birželio 19d. nutarime.

Respublikos Prezidentas, įgyvendindamas jam suteiktus įgaliojimus, leidžia aktus – dekretus. Respublikos Prezidento dekretai oficialiai skelbiami ir įsigalioja Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo 9 str. 1, 4 d.). Konstitucinis Teismas yra vienintelis oficialus Konstitucijos interpretatorius.

„Konstitucinis Teismas yra labai svarbus faktorius, kuris užtikrina Konstitucijoje įtvirtintus demokratinius visuomenės raidos principus, konstitucinį teisėtumą, pagarbą Konstitucijai ir pasitikėjimą nacionaliniais institutais.“⁷⁴

Konstitucijos 102 str. 1 d. „Konstitucinis Teismas sprendžia, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai, o Respublikos Prezidento ir Vyriausybės aktai – neprieštarauja Konstitucijai arba įstatymams.“ Taigi, Respublikos Prezidentas motyvuotai gražindamas Seimui įstatymo projektą išleidžia dekretą, kurio atitikimą Konstitucijai gali tikrinti tik Konstitucinis Teismas. „Spręsdamas sudėtingas valstybės valdžios institucijų santykių problemas, Konstitucinis Teismas turi siekti dviejų tikslų: pirma, apsaugoti kiekvienai institucijai patikėtą kompetenciją,

⁷³ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis)/ Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo PĮ, 2002, p. 170.

⁷⁴ Birmontienė T. ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė: Vadovėlis.- Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2002, p. 434.

sudaryti prielaidas tinkamai įgyvendinti pavestas funkcijas; antra, užtikrinti visos konstitucinės valdžios institucijų sistemos pusiausvyrą ir darnų funkcionavimą.⁷⁵

Prezidento vetuotą įstatymą Seimas gali priimti pakartotinai už jį balsuojant, tačiau yra ir kitas būdas. Penktadalis visų Seimo narių gali kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Respublikos Prezidento aktų, jų tarpe, dėl „veto“ dekreto atitikties Konstitucijai. Dėl Respublikos Prezidento aktų sutikimo su Konstitucija ir įstatymais į Konstitucinį Teismą turi teisę kreiptis ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių ir teismai. (Konstitucijos 106 str. 2 d.)

Konstitucinio Teismo jurisprudencija, oficialus Konstitucijos aiškinimas, yra teisės šaltinis, be kurio neįmanoma aiškinti Konstitucijos. Šis teisės šaltinis lemia konstitucinių teisių santykių subjektų teisinę padėtį. Konstitucinio Teismo jurisprudencija yra konstitucinės teisės šaltinis, išaiškinantis ir Lietuvos Respublikos Prezidento įgaliojimus.

„Konstitucinės justicijos instituto paskirtis – laiduoti Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje. Šį uždavinį Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas įgyvendina nagrinėdamas, ar įstatymai ir kiti teisės aktai neprieštarauja Konstitucijai. Interpretuodamas valdžių padalijimo principą Konstitucinis Teismas didžiausią dėmesį turi kreipti į valdžių pusiausvyrą, jų sąveiką, valstybės valdžios institucijų įgaliojimų ribas. Pabrėžtina, kad Konstitucinis Teismas vykdo teisinę, bet ne politinę kontrolę. Tačiau jis, sprendamas, ar atitinka Konstituciją politinių valdžių nustatytas teisinis reguliavimas, tuo pačiu daro įtaką politinės valdžios įgyvendinimui.“⁷⁶

Konstitucinis Teismas klausimais susijusiais su Respublikos Prezidento „veto“ teise pasisakė keliuose savo nutarimuose: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 7, 11, 15 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 7 straipsnio 1 bei 4 dalių ir Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo 20 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ bei Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 22d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. Spalio 3 d. dekreto Nr. 1K-1143 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos, ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo gražinimo Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti“ 2 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.

---

⁷⁵ Jarašiūnas E. Valstybės valdžios institucijų santykiai ir Konstitucinis Teismas: knyga.- Vilnius: Teisės informacijos centras, 2003, p. 266.

⁷⁶ Jarašiūnas E. Valstybės valdžios institucijų santykiai ir Konstitucinis Teismas: knyga.- Vilnius: Teisės informacijos centras, 2003, p. 268.

2002 m. birželio 19 d. nutarime Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad Konstitucijoje nustatytos įstatymų pasirašymo ir oficialaus paskelbimo tvarkos negalima aiškinti Konstitucijos 71 straipsnio nuostatas atibojus nuo kitų Konstitucijos nuostatų, nes normos, reguliuojančios įstatymų pasirašymą, oficialų paskelbimą ir įsigaliojimą, taip pat nustatančios Respublikos Prezidento ir Seimo Pirmininko įgaliojimus pasirašyti ir oficialiai paskelbti įstatymus bei nustatančios Seimo Pirmininko pavaduotojo konstitucinius įgaliojimus, yra išdėstytos įvairiuose Konstitucijos straipsniuose.

Konstitucijos 7 straipsnio 1 dalis: „Negalioja joks įstatymas ar kitas aktas priešingas Konstitucijai.“ Konstitucija - aukščiausią teisinę galią turintis teisės aktas, kuriuo remiasi teisės sistema ir visi kiti teisės aktai turi atitikti Konstituciją. „Taigi ir dekretas kuriuo Respublikos Prezidentas vetuoja įstatymą privalo neprasilenkti su Konstitucijos nuostatomis. Konstitucijoje yra įtvirtintos pagrindinės teisinio reguliavimo nuostatos, ji sudaro įstatymų leidybos pagrindą (Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 29 d. nutarimas). Įstatymų leidėjas turi diskreciją sukonkretinti ir detalizuoti Konstitucijos nuostatas, taip pat teisiškai reguliuoti santykius, kurie Konstitucijoje *expressis verbis* nėra reguliuojami. Svarbu, kad tai darydamas įstatymų leidėjas nepažeistų Konstitucijos principų bei normų.“⁷⁷

Konstitucijos 67 straipsnio 2 punktas: „Seimas leidžia įstatymus.“ „Leisti įstatymus yra viena svarbiausių Seimo, kaip Tautos atstovybės, funkcijų jo konstitucinė kompetencija. Seimas, leisdamas įstatymus (Konstitucijos 67 straipsnio 2 punktas) bei Seimo statute nustatydamas savo struktūrą ir darbo tvarką (Konstitucijos 76 straipsnis), turi konstitucinę kompetenciją sukonkretinti ir detalizuoti Konstitucijoje nustatytą Seimo, taip pat referendumu priimtų įstatymų, kitų teisės aktų priėmimo, pasirašymo, paskelbimo ir įsigaliojimo tvarką. Tai darydamas Seimas negali pažeisti Konstitucijos nuostatų.“⁷⁸

Įstatymų leidyba visų pirma „turi būti grindžiama nuostata, kad teisė ir įstatymai socialine vertybe tampa tik išreikšdami bendrus visuomenės siekius ir interesus, bendrą valią ir įkūnydami teisingumą. Be abejo, įvairus visuomenės sluoksniai, žmonių grupės nevienodai supranta, kas yra teisinga, o kas neatitinka šio principo, todėl labai svarbu siekti, kad priimami įstatymai išreikštų ne tik kurios nors vienos politinės jėgos valią, bet ir tam tikrą visuomeninį kompromisą. Konstitucija taip pat yra visuomeninio kompromiso ir tam tikro visuomenės susitarimo išraiška. Ji atspindi politinę ir teisinę mūsų visuomenės kultūrą, jos gėrio, teisingumo, lygybės, laisvės ir kitų bendrųjų žmogiškųjų vertybių sampratą. Įtvirtindama šias vertybes, Konstitucija, kaip aukščiausios teisinės

---

⁷⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19d. nutarimas.

⁷⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19d. nutarimas.

galios aktas, tampa etalonu, su kuriuo turi būti lyginami visi įstatymai ir kiti teisės aktai. Tik įstatymo sugretinimas su Konstitucija leidžia atskirti, ar įstatymas yra teisinis (legitiminis), ar jis prieštarauja teisei.⁷⁹

Konstitucijos 70 ir 71 straipsniuose, 84 straipsnio 24 punkte ir 149 straipsnyje įtvirtintos įstatymų, kitų Seimo priimtų teisės aktų pasirašymo ir oficialaus paskelbimo bei įsigaliojimo tvarkos laikymasis - svarbi Konstitucijos viršenybės užtikrinimo prielaida.⁸⁰

Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalis: „Galioja tik paskelbti įstatymai.“ Įstatymų pasirašymas ir oficialus paskelbimas, promulgavimas, užbaigia įstatymų leidybos procesą. „Įstatymų pasirašymas ir oficialus paskelbimas - būtina jų įsigaliojimo sąlyga. Pagal Konstituciją negali būti oficialiai paskelbiamas ir įsigaliojti įstatymas, kuris nebuvo nustatyta tvarka pasirašytas Konstitucijoje nurodyto pareigūno; taip pat negali būti oficialiai paskelbiamas ir įsigaliojti įstatymas, kurį pasirašė pareigūnas, pagal Konstituciją neturintis tokių įgaliojimų.“⁸¹

Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalis: „Respublikos Prezidentas Seimo priimtą įstatymą ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo arba pasirašo ir oficialiai paskelbia, arba motyvuotai gražina Seimui pakartotinai svarstyti.“ Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad Respublikos Prezidentas turi „atidedamojo veto“ teisę. „Konstitucijoje nėra nustatyta, kad Respublikos Prezidentas turėtų atidedamojo veto teisę referendumu priimtų įstatymų atžvilgiu, taip pat įstatymų dėl Konstitucijos keitimo atžvilgiu. Pagal Konstituciją tokią teisę Respublikos Prezidentas turi tik Seimo priimtų įstatymų atžvilgiu, išskyrus įstatymus dėl Konstitucijos keitimo. Įgyvendindamas atidedamojo veto teisę, Respublikos Prezidentas taip pat gali teikti pasiūlymus, kaip turėtų būti pataisytas arba papildytas Seimo priimtas, bet Respublikos Prezidento nepasirašytas įstatymas.“ Pagal Konstitucijos 72 straipsnio 1 dalį. Respublikos Prezidento gražintą įstatymą Seimas gali iš naujo svarstyti ir priimti. Pakartotinai Seimo apsvarstytas įstatymas laikomas priimtu, jeigu buvo priimtos Respublikos Prezidento teikiamos pataisos ir papildymai arba jeigu už įstatymą balsavo daugiau kaip 1/2, o už konstitucinį įstatymą - ne mažiau kaip 3/5 visų Seimo narių (Konstitucijos 72 straipsnio 2 dalis); tokius įstatymus Respublikos Prezidentas privalo ne vėliau kaip per tris dienas pasirašyti ir nedelsiant oficialiai paskelbti (Konstitucijos 72 straipsnio 3 dalis). Toks Respublikos Prezidento ir Seimo įgaliojimų santykis - svarbus Konstitucijoje įtvirtinto valdžių padalijimo principo aspektas. Taipogi Konstitucinis Teismas pažymėjo, jog Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalies, 84 straipsnio 24 punkto ir 71 straipsnio 2 dalies nuostatos yra tarp savęs susijusios. Pagal

---

⁷⁹ Sinkevičius V. Konstitucijos įgyvendinimas įstatymų leidyboje // Justitia. - 1996. - Nr. 5, p. 2.

⁸⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19d. nutarimas.

⁸¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19d. nutarimas.

Konstituciją Respublikos Prezidentas turi teisę ne vėliau kaip per dešimt dienų po Seimo priimto įstatymo įteikimo atlikti vieną iš šiose nuostatose nurodytų teisinių veiksmų: arba pasirašyti ir oficialiai paskelbti Seimo priimtą įstatymą (promulgavimo teisė), arba jį motyvuotai grąžinti Seimui pakartotinai svarstyti (atidedamojo veto teisė). Atlikti vieną iš šių teisinių veiksmų - Respublikos Prezidento konstitucinė pareiga.⁸²

Dešimties dienų terminas, per kuri Prezidentas turi apsispręsti dėl įstatymo pasirašymo, dėl savo pagrįstumo ir logiškumo sukelia abejonių kai kuriems konstitucinės teisės žinovams.

Konstitucinis teismas 2002 m. birželio 19 d. nutarime išaiškino labai svarbią situaciją, kai Respublikos Prezidento pareigas laikinai eina Seimo Pirmininkas, o Seimo Pirmininko pareigas eina pirmasis Seimo Pirmininko pavaduotojas.

Konstitucijos 77 straipsnio 2 dalis: „Respublikos Prezidentas atstovauja Lietuvos valstybei ir daro visa, kas jam pavesta Konstitucijos ir įstatymų.“ Taigi „Seimo Pirmininkas, pagal Konstitucijos 89 straipsnio 1 dalį laikinai einantis Respublikos Prezidento pareigas, vykdo visa, kas Respublikos Prezidentui yra pavesta Konstitucijos ir įstatymų. Vadinasi, jis turi ir įgaliojimus ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo pasirašyti ir oficialiai paskelbti Seimo priimtus įstatymus arba juos motyvuotai grąžinti Seimui pakartotinai svarstyti.“⁸³

Konstitucijos 89 straipsni 1 dalyje numatytais atvejais Seimo Pirmininkas eina Respublikos Prezidento pareigas tik tol, kol bus išrinktas ir pradės eiti pareigas naujas Respublikos Prezidentas. Seimo Pirmininkui pradėjus laikinai eiti Respublikos Prezidento pareigas, Seimas ne vėliau kaip per dešimt dienų privalo paskirti Respublikos Prezidento rinkimus, kurie turi būti surengti ne vėliau kaip per du mėnesius; Seimui negalint susirinkti ir paskelbti Respublikos Prezidento rinkimų, rinkimus skelbia Vyriausybė (Konstitucijos 89 straipsnio 1 dalis). Naujai išrinktam Respublikos Prezidentui pradėjus eiti savo pareigas, Seimo Pirmininkas nustoja laikinai eiti Respublikos Prezidento pareigas ir vėl eina Seimo Pirmininko pareigas, o Seimo Pirmininko pavaduotojas, Seimo pavedimu laikinai ėjęs Seimo Pirmininko pareigas, nustoja eiti Seimo Pirmininko pareigas ir toliau eina Seimo Pirmininko pavaduotojo pareigas. Seimo priimtų įstatymų promulgavimo ir „atidedamojo veto“ teisę jau turi naujai išrinktas Respublikos Prezidentas.⁸⁴

Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, jog tiesioginis įgaliojimų nustatymas Konstitucijoje reiškia, kad viena valstybės valdžios institucija negali iš kitos perimti tokių įgaliojimų, jų perduoti ar atsisakyti. Vadinasi, jeigu Konstitucijoje yra tiesiogiai nustatyti

---

⁸² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19d. nutarimas.

⁸³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19d. nutarimas.

⁸⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19d. nutarimas.

įgaliojimai kuriam nors valstybės pareigūnui, šis negali jų perduoti jokiam kitam pareigūnui, o pastarasis negali jų perimti, išskyrus pačioje Konstitucijoje numatytus atvejus. „Taigi Konstitucijoje nustatyti Seimo Pirmininko įgaliojimai pasirašyti ir oficialiai paskelbti Seimo priimtus ir Respublikos Prezidento ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo nei pasirašytus ir oficialiai paskelbtus, nei motyvuotai gražintus Seimui pakartotinai svarstyti įstatymus, jeigu Seimo Pirmininkas nėra pagal Konstitucijos 89 straipsnio 1 dalį laikinai netekęs savo įgaliojimų Seime, pagal Konstituciją negali būti niekam perduodami ir negali pereiti nei Seimo Pirmininko pavaduotojui, nei kuriam nors kitam asmeniui.“⁸⁵

Tokiu atveju labai svarbu nustatyti Seimo Pirmininko pavaduotojo įgaliojimus, tai Konstitucinis Teismas padarė 1994 m. vasario 24 d.: „Pagal Konstituciją Seimo Pirmininkas yra Seimo pareigūnas, kuriam suteikiami savarankiški konstituciniai įgaliojimai, o Seimo Pirmininko pavaduotojas pagal Konstitucijos 66 straipsnio pirmąją dalį gali vykdyti tik vieną funkciją - vadovauti Seimo posėdžiams. Seimo Pirmininko konstitucinius įgaliojimus Seimo Pirmininko pavaduotojas įgyja tik Konstitucijos 89 straipsnyje numatytu atveju, t. y. tada, kai Seimo pavedimu jis laikinai eina Seimo Pirmininko pareigas. Taigi Seimo Pirmininko konstitucinius įgaliojimus Seimo Pirmininko pavaduotojas įgyja tik Konstitucijos 89 straipsnio 1 dalyje nurodytais pagrindais.“⁸⁶

Kitas, labai svarbus, Konstitucinio Teismo nutarimas, kuriame nagrinėjama Respublikos Prezidento „veto“ teisė, yra Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 22d. nutarimas. Nutarime atskleistas dekretas, kuriuo Seimui pakartotiniam svarstymui gražintinas įstatymas turinys. Seimas argumentavo savo kreipimąsi tuo, kad prezidentas gražino įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti nepateikęs pasiūlymų, pastabų ar papildymų. Kita vertus, Seimas nesutiko su prezidento argumentais vetuoti įstatymą dėl įstatymo priėmimo procedūros pažeidimo. Konstitucinis Teismas konstatavo:

1) Remiantis Konstituciją įstatymų leidybos procese, be Seimo, dalyvauja ir Respublikos Prezidentas. „Antai Respublikos Prezidentas pasirašo ir oficialiai paskelbia (promulguoja) Seimo priimtus įstatymus bei turi atidedamojo (santykinio) veto teisę – įgaliojimus motyvuotai gražinti Seimui pakartotinai svarstyti jo priimtą įstatymą; tai yra svarbus konstitucinio valdžių padalijimo principo aspektas ir papildoma Seimo priimtų įstatymų konstitucingumo garantija (Konstitucinio Teismo 1994 m. sausio 19 d., 2002 m. birželio 19 d. nutarimai). Respublikos Prezidentas turi teisę nepasirašyti Seimo priimto įstatymo ir ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo jį motyvuotai

---

⁸⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19d. nutarimas.

⁸⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19d. nutarimas.

grąžinti Seimui pakartotinai svarstyti (Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalis, 84 straipsnio 24 punktas); tokio grąžinimo motyvai turi būti nurodyti atitinkamame Respublikos Prezidento dekrete (Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalis, 85 straipsnis); Seimas Respublikos Prezidento grąžintą įstatymą gali iš naujo svarstyti ir priimti (Konstitucijos 72 straipsnio 1 dalis); pakartotinai Seimo apsvaistytas įstatymas laikomas priimtu, jeigu buvo priimtos Respublikos Prezidento teikiamos pataisos ir papildymai arba jeigu už įstatymą balsavo daugiau kaip 1/2, o už konstitucinį įstatymą – ne mažiau kaip 3/5 visų Seimo narių (Konstitucijos 72 straipsnio 2 dalis); tokius įstatymus Respublikos Prezidentas privalo ne vėliau kaip per tris dienas pasirašyti ir nedelsiant oficialiai paskelbti (Konstitucijos 72 straipsnio 3 dalis).⁸⁷

2) Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalis: „Respublikos Prezidentas Seimo priimtą įstatymą ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo arba pasirašo ir oficialiai paskelbia, arba motyvuotai grąžina Seimui pakartotinai svarstyti.“ „Pažymėtina, kad Respublikos Prezidentas atitinkamame dekrete gali nurodyti įvairius motyvus – ne tik teisinius, bet ir ekonominius, politinius, moralinius, tikslingumo, susijusius su Lietuvos valstybės tarptautiniais įsipareigojimais ir kt. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste konstatuotina, kad šie motyvai nebūtinai turi būti susiję su atitinkamo įstatymo turiniu, jie gali būti susiję ir su, Respublikos Prezidento manymu, padarytais įstatymo priėmimo procedūros pažeidimais, *inter alia* su tuo, kad priimdamas tą įstatymą Seimas nesilaikė Konstitucijoje ir (arba) Seimo statute įtvirtintų įstatymų leidybos proceso stadijų ar įstatymų leidybos taisyklių. Tokiais atvejais Respublikos Prezidentas, pasinaudodamas jam Konstitucijos suteikta atidedamojo veto teise, neleidžia atsirasti įstatymui, kuris, jo manymu, gali prieštarauti Konstitucijai pagal joje nustatytą priėmimo tvarką. Pabrėžtina, kad Respublikos Prezidento motyvai, kuriais remiantis Seimo priimtas įstatymas grąžinamas jam pakartotinai svarstyti, turi būti racionalūs, aiškūs, suprantami. Respublikos Prezidentas, motyvuotai grąžindamas įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti, privalo vadovautis tautos gerovės, atsakingo valdymo, pilietiškumo, socialinės darnos, teisingumo, teisės viešpatavimo imperatyvais, kitomis Konstitucijoje įtvirtintomis, jos ginamomis ir saugomomis vertybėmis. Tačiau vien tai, kad Respublikos Prezidento motyvai, kuriais remiantis Seimo priimtas įstatymas grąžinamas jam pakartotinai svarstyti, kieno nors (*inter alia* Seimo narių) gali būti vertinami kaip neteisingi, negali būti dingstis kvestionuoti atitinkamo Respublikos Prezidento dekreto atitiktį Konstitucijai.“⁸⁸

3) „Pabrėžtina, kad jeigu Seimas nesutinka su Respublikos Prezidento motyvais, kuriais remiantis Seimo priimtas įstatymas buvo grąžintas jam pakartotinai svarstyti Respublikos

⁸⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 22d. nutarimas.

⁸⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 22d. nutarimas.

Prezidentui pasinaudojus savo konstitucine atidedamojo veto teise, Seimas pagal Konstitucijos 72 straipsnio 2 dalį gali įveikti tokį Respublikos Prezidento veto. Pagal Konstituciją Respublikos Prezidento veto Seimo priimtiems įstatymams yra santykinis, o ne absoliutus.⁸⁹

4) „Aiškinant, kad Respublikos Prezidentas, motyvuotai grąžindamas Seimui pakartotinai svarstyti jo priimtą įstatymą, visais atvejais privalo teikti Seimui pasiūlymus, kaip turėtų būti pataisytas arba papildytas šis įstatymas, reikštų, kad Respublikos Prezidentas yra verčiamas siūlyti taisyti arba papildyti net tokius įstatymus, kuriems apskritai nepitaria ir kuriems prieštarauja ne dėl to, kad juose esama tam tikrų nuostatų, su kuriomis Respublikos Prezidentas nesutinka ir kurios, jo nuomone, turėtų būti pakoreguotos, bet dėl to, kad, Respublikos Prezidento nuomone, visas tas įstatymas yra iš esmės nepriimtinas, nes yra netikslus, neracionalus, žalingas ir pan. Nepateikdamas jokių pataisų ar pasiūlymų Seimui motyvuotai pakartotinai grąžinamam svarstyti įstatymui Respublikos Prezidentas neveikia *ultra vires*.“⁹⁰

5) „Jeigu Respublikos Prezidento dekretu, kuriuo motyvuotai Seimui pakartotinai svarstyti grąžinamas jo priimtas įstatymas, yra nurodyta Respublikos Prezidento pastabos ir papildymai, pagal Konstitucijos 72 straipsnio 2 dalį Seimas, pakartotinai apsvaustęs tą įstatymą, gali jį vėl priimti daugiau kaip 1/2 visų Seimo narių balsų dauguma (konstitucinį įstatymą – 3/5 visų Seimo narių balsų dauguma). Tačiau Seimas, pakartotinai apsvaustęs tokį įstatymą, gali jį priimti ir mažesne balsų dauguma, kartu priimdamas Respublikos Prezidento pateiktas pataisas ir papildymus. Kita vertus, Konstitucija (taip pat ir 72 straipsnio nuostatos) nedraudžia Seimui, pakartotinai apsvaustčius įstatymą, kurį Respublikos Prezidentas vetavo, nei priimti jį minėta absoliučia (kvalifikuota) visų Seimo narių balsų dauguma, nei priimti jį su Respublikos Prezidento pateiktomis pataisomis ir papildymais, bet nuspręsti laikyti tą įstatymą nepriimtu (pavyzdžiui, jeigu jį pakartotinai svarstant išaiškėjo, jog jis turi tokių trūkumų, dėl kurių turi būti toliau tobulinamas ar net apskritai negali būti priimtas).“⁹¹

6) Respublikos Prezidento „veto“ dekretas – „tai vienkartinio (*ad hoc*) taikymo teisės aktas, kuriuo įgyvendinama Respublikos Prezidento atidedamojo veto teisė. Konstatuotina, kad šio teisės akto tikslas – būtent tai, kad atitinkamas Seimo priimtas įstatymas (Respublikos Prezidentui jo nepasirašius ir oficialiai nepaskelbus, taigi šiam įstatymui neįsigaliojus) būtų pakartotinai svarstomas Seime, – yra įgyvendintas.“⁹²

---

⁸⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 22d. nutarimas.

⁹⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 22d. nutarimas.

⁹¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 22d. nutarimas.

⁹² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 22d. nutarimas.

3.2. Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės įgyvendinimo problematika

Respublikos Prezidento „veto“ teisė, tai tik viena iš daugelio prezidento teisių, kurias Respublikos Prezidentas įgyja Konstitucijos pagrindu. Įgyvendinant visas šias teises, kyla vienokių ar kitokių problemų. Prezidentui naudojantis „veto“ teise irgi kyla specifinių šiai sričiai problemų.

Pirma, svarbu pažymėti istorinę, prezidento institucijos formavimosi, įtaką. Prezidento institucijos įvedimą Lietuvoje galima vertinti „kaip atoveiksmį sovietiniam superparlamentarizmui. Tačiau Lietuvai „pavyko“ ta prasme, kad šalis yra gyvenusi supeprezidentizmo sąlygomis tarpukario laikotarpiu. Kad išsaugotų savo konstitucinį tęstinumą, Lietuvai būtų buvę protingiausia atkurti savo 1938 m. Konstituciją. Tačiau dėl pernelyg didelių galių, pagal šią konstituciją suteikiamų prezidentui, tai nebuvo padaryta.“⁹³ Kitaip tariant, buvo baimintasi, dėl autoritarizmo atkūrimo.

Daugiapartinės parlamentinės respublikos su kai kuriais pusiau prezidentinio valdymo požymiais režime, „kurį įtvirtino 1992 m. priimta Konstitucija, pagrindiniais politinio žaidimo veikėjais laikytini Seimas ir Prezidentas. Galima daryti prielaidą, kad neįtempti, aiškūs ir pakankamai korektiški prezidento ir parlamento santykiai ne tik padidina kompromisinio sprendimo tikimybę, bet ir sulaukia visuomenės paramos, kuri šalies politinei santarvei turi labai didelės reikšmės.“⁹⁴

Antras problematiškas aspektas – tai būtinybė vetuoti visą įstatymą. Dabartiniu metu Respublikos Prezidentas, nesutikdamas bent su vienu Seimo priimto įstatymo straipsniu, straipsnio dalimi ar net sakiniu, privalo Seimui grąžinti pakartotinai svarstyti visą įstatymą. Taip atitinkamą laiko tarpą sustabdomas viso įstatymo įsigaliojimas. „Kai kuriais atvejais būtų tikslinga, kad Respublikos Prezidentas, vetuodamas įstatymą, galėtų Seimui grąžinti svarstyti tik tą įstatymo dalį, su kuria jis nesutinka, o visas įstatymas būtų pasirašomas. Tačiau reikia turėti omeny, kad įstatymas, kaip vientisas teisės aktas, susideda iš tarpusavyje susijusių normų. Todėl dažniausiai bent vienos šių normų išėmimas iš įstatymo gali padaryti probleminį ir faktiškai negalimą šio įstatymo taikymą. Kita vertus, galimi atvejai, kai vienos iš normų ar jos dalies laikinas nebuvimas nekliudo įgyvendinti įstatymą. Taigi Respublikos Prezidentas, prieš pasirinkdamas veto rūšį, turėtų įvertinti tokio veto teisines pasekmes, susijusias su įstatymo įgyvendinimu. Tačiau pagal Konstitucijos 71 straipsnį dalinis veto yra negalimas. Šiame straipsnyje nustatyta Respublikos Prezidento teisė grąžinti Seimui

---

⁹³ Tallat-Kelpša L. Pusiau prezidentizmo link: Lietuvos konstitucinės reformos analizė // Politologija. 1996, Nr. 1(7), p. 97.

⁹⁴ Tallat-Kelpša L. Prezidentas ir parlamentas: reikšmė politiniam valstybės stabilumui // Politologija. 1997, Nr. 1(9), p. 133.

pakartotinai svarstyti tik visą priimtą įstatymą, o ne jo dalį.⁹⁵ Susidūręs su prezidento „veto“, parlamentas gali reaguoti trejopai: (1) priimti prezidento pastabas, (2) jas atmesti arba (3) „numarinti“, išbraukiant iš politinės darbotvarkės. Kai prezidentui palanki dauguma kontroliuoja parlamentą, tikėtina, kad prezidento pastabos bus priimtos, nors parlamentarai pasilieka sau teisę atsakyti neigiamai ar išvis neatsakyti.⁹⁶

Pagrindinės gražinimo priežastis galima suskirstyti į dvi grupes:

- 1) abejonės dėl to, ar įstatymas atitinka Konstitucijos nuostatas;
- 2) įstatymo tikslingumas, galimi neigiami šio įstatymo įgyvendinimo pagrindai.⁹⁷

Kitas, su Respublikos Prezidento „veto“ teise susijęs klausimas – tai Respublikos Prezidento galimybė neteikti pataisų gražinant Seimui pakartotinai svarstyti įstatymus. „Dabar Respublikos Prezidentas, gražindamas Seimui pakartotinai svarstyti jo priimtus įstatymus, visada teikia dėl šių įstatymų tam tikrus pakeitimus ar papildymus. Tačiau Konstitucijos 71 straipsnio pirmoje dalyje nurodyta, kad Respublikos Prezidentas Seimo priimtą įstatymą arba pasirašo ir oficialiai paskelbia, arba motyvuotai gražina pakartotinai svarstyti. Taigi Respublikos Prezidentas įstatymą galėtų gražinti Seimui pakartotinai svarstyti ir neteikdamas pataisų. Šiuo atveju toks įstatymo gražinimas turėtų būti motyvuotas.“⁹⁸

Įstatymų leidybos „problemas lemia įvairios priežastys ir jos, be abejo, visiems gerai žinomos: skubotas norminių aktų projektų rengimas ir paviršutiniškas požiūris į šį darbą: neįtikėtinas projektų gausumas ir ne visada pagrįsta skuba juos priimti; teisininkų rengiančių projektus, stoka; vis dar galiojantis požiūris, kad valstybės institucijų interesai gali būti svarbesni už asmens teises ir laisves, ir pan.“⁹⁹

Taip pat reiktų atkreipti dėmesį į Konstitucijos 72 straipsnį. „Pagal šį straipsnį, jeigu Seimas pakartotinai priima gražintą įstatymą be Respublikos Prezidento pataisų (t.y. Seimas įveikia Respublikos Prezidento veto), tai tokį įstatymą Respublikos Prezidentas privalo pasirašyti ir paskelbti ne vėliau kaip per tris dienas. Susiklosto paradoksali situacija – Respublikos Prezidentas nesutinka su priimto įstatymo nuostatomis, bet vis tiek šį įstatymą privalo pasirašyti ir paskelbti. Gal tokiu atveju Respublikos Prezidentui reiktų palikti pasirinkimo teisę – arba įstatymą pasirašyti, arba tokį įstatymą leisti pasirašyti Seimo Pirmininkui?“¹⁰⁰

⁹⁵ Abramavičius A. Respublikos Prezidentas įstatymų leidybos procese // Teisės problemos. 2000, Nr. 2, p. 82.

⁹⁶ Tallat-Kelpša L. Prezidentas ir įstatymų leidyba: veto teisės naudojimas Lietuvoje // Politologija. 1998, Nr. 2, p. 61.

⁹⁷ Abramavičius A. Respublikos Prezidentas įstatymų leidybos procese // Teisės problemos. 2000, Nr. 2, p. 81.

⁹⁸ Abramavičius A. Respublikos Prezidentas įstatymų leidybos procese // Teisės problemos. 2000, Nr. 2, p. 82.

⁹⁹ Sinkevičius V. Konstitucijos įgyvendinimas įstatymų leidyboje // Justitia.- 1996.-Nr. 5, p. 3.

¹⁰⁰ Abramavičius A. Respublikos Prezidentas įstatymų leidybos procese // Teisės problemos. 2000, Nr. 2, p. 82.

Sekantis probleminis aspektas – tai terminas, per kurį prezidentas turi apsispręsti dėl įstatymo pasirašymo. Respublikos Prezidentas Seimo priimtą įstatymą ne vėliau kaip per dešimt dienų turi pasirašyti arba gražinti Seimui pakartotinai svarstyti. „Ar ne per trumpas terminas Respublikos Prezidentui priimti pagrįstą sprendimą dėl įstatymo? Ypač tuo atveju, kai pateikiami pasirašyti sudėtingi, didelės apimties įstatymai. Kaip Respublikos Prezidentas per 10 dienų gali įvertinti naująjį Baudžiamąjį ar Civilinį kodeksą, susidedančius iš šimtų, tūkstančių straipsnių?“¹⁰¹

„Daugelyje užsienio šalių sprendimui dėl pasinaudojimo veto teise prezidentas turi daugiau laiko.“¹⁰²

Remiantis Lietuvos Respublikos Seimo internetiniame tinklapyje pateikiama informacija, per visą nepriklausomos Lietuvos istoriją, Respublikos Prezidentai, nepasirašė ir gražino Seimui pakartotinai svarstyti 173 Lietuvos Respublikos Seimo priimtus įstatymus.

Pirmasis Prezidento „veto“ dekretas Nr. 36 buvo pasirašytas 1993 m. balandžio 13 d. Jį pasirašė 4-asis Lietuvos prezidentas, 1-asis Lietuvos prezidentas po nepriklausomybės atkūrimo, Algirdas Mykolas Brazauskas. Savo prezidentavimo laikotarpiu 1993 m. vasario 25 d. – 1998 m. vasario 25 d., Respublikos Prezidentas vetavo 34 įstatymus. Lietuvos Respublikos Seimas sutiko su 26 prezidento „veto“ ir nesutiko su 8, t.y. įveikė 24 % prezidento „veto“.¹⁰³

„A. Brazausko nesugebėjimas arba nenoras iškart po prezidento rinkimų uzurpuoti daugiau valdžios ir įsigalėti politinėje sistemoje sukūrė gana pasyvaus prezidento įvaizdį – būtent toks stereotipas įsitvirtino visuomenės sąmonėje.“¹⁰⁴

5-asis Lietuvos Respublikos Prezidentas, Valdas Adamkus, ėjo pareigas nuo 1998 m. vasario 26 d. iki 2003 m. vasario 26 d. Per šį laikotarpį Respublikos Prezidentas vetavo 62 įstatymus. Seimas sutiko su 46 prezidento „veto“ ir įveikė 16, kas sudaro 25 % prezidento „veto“.

„Lyginant, Prezidentų Algirdo Brazausko ir Valdo Adamkaus vetuotų bet pakartotinai priimtų (Seimas įveikė prezidento „veto“) įstatymų skaičių, pastebimos vienodos tendencijos. Bendroje Seimo priimtų įstatymų projektų sumoje vetuotų įstatymų nebuvo daug.“¹⁰⁵

6-asis Lietuvos Respublikos Prezidentas, Rolandas Paksas, ėjo pareigas nuo 2003 m. vasario 26 d. iki 2004 m. balandžio 6 d. Vetavo tik 7 Seimo priimtus įstatymus.¹⁰⁶

¹⁰¹ Abramavičius A. Respublikos Prezidentas įstatymų leidybos procese // Teisės problemos. 2000, Nr. 2, p. 81.

¹⁰² Ragauskas P. Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo įstatymų leidyboje // Politologija. - Vilnius, 2002/4, p. 21.

¹⁰³ Lukošaitis A. Lietuvos Respublikos Prezidento galios ir rinkimų pažadų realizavimo galimybės // Pranešimas, skaitytas VU TSPMI seminare „Prezidento rinkimai 2002: kandidatų įvairovė ir programų panašumas“, p. 13.

¹⁰⁴ Tallat-Kelpša L. Prezidentas ir parlamentas: reikšmė politiniam valstybės stabilumui // Politologija. 1997, Nr. 1(9), p. 135.

¹⁰⁵ Lukošaitis A. Lietuvos Respublikos Prezidento galios ir rinkimų pažadų realizavimo galimybės // Pranešimas, skaitytas VU TSPMI seminare „Prezidento rinkimai 2002: kandidatų įvairovė ir programų panašumas“, p. 13.

¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos Seimas // <http://www3.lrs.lt> [žiūrėta 2011 03 20]

2004 metų balandį, nušalinus Prezidentą Rolandą Paksą, Artūras Paulauskas buvo paskirtas laikinuoju Lietuvos Respublikos Prezidentu. Šis prezidentas grąžino Seimui pakartotinai svarstyti tris įstatymus. Du iš jų Seimas priėmė su siūlomomis pataisomis, o vieną nutarta laikyti nepriimtu.¹⁰⁷

7-asis Lietuvos Respublikos Prezidentas, Valdas Adamkus, ėjo pareigas nuo 2004 m. liepos 12 d. iki 2009 m. liepos 12 d. Remiantis 2007-2008 metų Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus veiklos ataskaita, prezidentas vetavo 35 įstatymus, Seimas sutiko su 21 prezidento „veto“ ir su 14 „veto“ nesutiko.¹⁰⁸

Dalia Grybauskaitė, 8-oji Lietuvos Respublikos Prezidentė. Pareigas eiti pradėjo 2009 m. liepos 12 d. Iki 2011 metų Prezidentė nepasirašė 15 Seimo priimtų įstatymų. Seimas pritardamas visoms pataisoms ir papildymams sutiko su visais Prezidentės „veto“ (priedų 2 lentelė). Tokių efektyvų prezidentės „veto“ teisės įgyvendinimą galima argumentuoti stipria jos asmenybe, kompetencija bei dideliu Tautos palaikymu.

Analizuojant statistinius duomenys, aiškiai matomas ryšys tarp prezidento asmenybės ir jo „veto“ teisės įgyvendinimo. Kompetentingas ir Seimo pritarimą turintys prezidentas, efektyviau naudojasi savo „veto“ teise. „Silpno“ prezidento „veto“ dažniau įveikiamas.

Artėjant parlamento, o ypač – prezidento rinkimams, tiek viena, tiek kita pusė dažniausiai vengia eskaluoti naujus konfliktus. Pirmiausia dėl to, kad prezidentūra yra vienasmenė institucija, įgudęs prezidentas nesunkiai gali prisirinkti politinių taškų ir būti perrinktas kitai kadencijai. Kita vertus, parlamentinės daugumos lyderiai taikosi į valstybės vadovo postą, „todėl vengia pjauti šaką, ant kurios vėliau ketina sėdėti.“¹⁰⁹

Kiekvienas atvejis, kai Respublikos Prezidentas pasinaudoja „veto“ teise, atkreipia politikų visuomenės bei žiniasklaidos dėmesį ir sulaukia labai įvairios reakcijos ir vertinimų. Dažnai „veto“ teisės realizavimas vertinamas kaip „tam tikra priešprieša, konfliktas tarp Seimo ir Prezidento. Tokie vertinimai nepagrįsti. Respublikos Prezidento teisė grąžinti Seimui pakartotinai svarstyti jau priimtus įstatymus – tai sudėtinė įstatymų leidybos proceso dalis. Būtent šios teisės realizavimas turi įtakos, kad būtų priimami aiškesni ir kokybiškesni įstatymai.“¹¹⁰

---

¹⁰⁷ Lietuvos Respublikos Seimas // <http://www3.lrs.lt> [žiūrėta 2011 03 20]

¹⁰⁸ Prezidento spaudos tarnyba // www.adamkus.lt/download/.../prezidento_veiklos_ataskaita_2007_2008.pdf [žiūrėta 2011 03 20]

¹⁰⁹ Tallat-Kelpša L. Prezidentas ir parlamentas: reikšmė politiniam valstybės stabilumui // Politologija. 1997, Nr. 1(9), p. 138.

¹¹⁰ Abramavičius A. Respublikos Prezidentas įstatymų leidybos procese // Teisės problemos. 2000, Nr. 2, p. 81.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Darbe keliama hipotezė pasitvirtino. Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisė yra lengvai įveikiama Seimo ir yra priklausoma nuo Respublikos Prezidento asmenybės bei jo santykių su Seimu.

1. Teisės teorijoje pateikiama nemažai „veto“ modelių, atskleidžiamas jų turinys, teigiamos bei neigiamos pusės. „Veto“ yra svarbus konstitucinio valdžių padalijimo užtikrinimo instrumentas, kurio modelio pasirinkimas priklauso nuo valstybės valdymo formos. Kuo stipresnis valstybės vadovo įgaliojimai tuo stipresnis „veto“. Tačiau įrodžius šios teisės efektyvumą stabdžių ir atsvarų sistemoje, būtina pažymėti, kad prezidento „veto“ teisės egzistavimas nėra vienintelis ir privalomas valdžių padalijimo principo užtikrinimo instrumentas bei parlamento priimtų įstatymų konstitucingumo garantas. Kita vertus šis instrumentas gali būti naudojamas destruktiviai – prieštaraujant, stabdant visuomeninei reikalingus ir gerus įstatymus.

2. 1992 m. Konstitucijoje įtvirtintų Lietuvos Respublikos Prezidento įgaliojimų formavimą įtakojo 1922 m., 1928 m. ir 1938 m. nuolatinės Lietuvos Respublikos Konstitucijos, tuometinė politinė situacija bei nenoras atkurti 1938 m. Konstitucijoje įtvirtintą autoritarizmą.

3. Prezidento galios iš esmės priklauso nuo trijų veiksnių: 1) Konstitucinių bei įstatyminių įgaliojimų, 2) Respublikos Prezidento asmeninių savybių, kurios užtikrina efektyvų turimų teisių panaudojimą, 3) politinės situacijos šalyje, Prezidento Tautos palaikymo bei santykių tarp Prezidento ir Seimo.

4. Lietuvoje egzistuoja „silpnas“, „atidedamasis“ Respublikos Prezidento „veto“. „Silpnumą“ liudija tai, kad prezidento „veto“ gali būti įveiktas ne kvalifikuota parlamento narių balsų dauguma. Respublikos Prezidento „veto“ įveikti Seimui balsuojant už įstatymą reikia surinkti 1/2 visų Seimo narių balsų, o balsuojant už konstitucinį įstatymą Prezidento „veto“ įveikti reikalinga ne mažiau kaip 3/5 visų Seimo narių balsų (Konstitucijos 72 str. 2 d.). Respublikos Prezidentas neturi atidedamojo „veto“ teisės referendumu priimtų įstatymų atžvilgiu, taip pat įstatymų dėl Konstitucijos keitimo atžvilgiu. Pagal Konstituciją tokią teisę Respublikos Prezidentas turi tik Seimo priimtų įstatymų atžvilgiu. Įgyvendindamas „atidedamojo veto“ teisę, Respublikos Prezidentas taip pat gali teikti pasiūlymus, kaip turėtų būti pataisytas arba papildytas Seimo priimtas, bet Respublikos Prezidento nepasirašytas įstatymas.

5. Prezidento „veto“ teisės realizavimas vertinamas kaip tam tikra priešprieša, tarp Seimo ir Prezidento. Tačiau taip nėra, Respublikos Prezidento teisė gražinti Seimui pakartotinai svarstyti jau

priimtus įstatymus – tai sudėtinė įstatymų leidybos proceso dalis. Būtent šios teisės realizavimas turi įtakos, kad būtų priimami aiškesni ir kokybiškesni įstatymai.

6. Nors „dalinis veto“ yra negalimas, darytina išvada, kad suteikimas Respublikos Prezidentui „dalinio veto“ teisės teigiamai paveiktų įstatymų leidybą. Respublikos Prezidentas nesutikdamas bent su vienu Seimo priimto įstatymo straipsniu, dalimi ar net teiginiu, privalo Seimui gražinti pakartotinai svarstyti tik visą įstatymą. Tokiu atveju sustabdomas viso įstatymo įsigaliojimas. Kai kuriais atvejais būtų tikslinga, kad Respublikos Prezidentas, vetuodamas įstatymą, galėtų Seimui gražinti svarstyti tik tą įstatymo dalį, su kuria jis nesutinka, o visas įstatymas būtų pasirašomas. Tokiu būdu nebūtų stabdomi svarbūs ir skubiai reikalingi įstatymai, tuo pačiu vykdoma jų priežiūra.

7. Viena iš Respublikos Prezidento „veto“ teisės paskirčių yra aiškesni ir kokybiškesni įstatymai tai pat viešojo intereso ginimas. Šiuo atveju yra būtina plačiau informuoti visuomenę apie teikiamus Respublikos Prezidento pasiūlymus ir papildymus vetuojamiems įstatymams bei didinti įstatymų leidybos proceso skaidrumą bei galimybę visuomenei gauti susijusios informacijos.

8. Atsižvelgiant į teisinės tradicijas, papročius; išanalizavus Konstitucijos turinį, Konstitucinio Teismo doktriną bei santykius tarp Seimo ir Respublikos Prezidento; atlikus įgyvendinimo problematikos bei statistinių duomenų analizes galima teigti, kad įgyvendinus nežymius patobulinimus bei papildymus, Lietuvos Respublikos Konstitucijoje būtų įtvirtintas tinkamesnis už dabartinį „veto“ modelis.

SANTRAUKA

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO „VETO“ TEISĖS KONSTITUCINIS REGULIAVIMAS

Edvard Vasilevskij

Pagrindinės sąvokos: Prezidento „veto“, atidedamasis „veto“, „veto“ teisė, „veto“ modelis, stabdžių ir atsvarų sistema, valdžių padalijimas, konstitucija, konstitucinis reguliavimas.

„Veto“ bendrai suprantamas, kaip valstybės vadovo nesutikimas su parlamento leidžiamais įstatymais t.y. Respublikos Prezidento „veto“ teisė iki paskelbiant Seimo priimtą įstatymą grąžinti jį Seimui pakartotinai svarstyti. Nors Lietuvos Respublikos Prezidento galios yra pakankamai didelės, dėl konstitucinės valdžių padalijimo sąrangos bei konstitucinio reguliavimo mūsų šalies vadovas neturi reikšmingos įtakos įstatymų turiniui bei parlamento veiklai.

Šiame magistro darbe analizuojama „veto“ teisės istorinė raida, modeliai, Lietuvos Respublikos Prezidento „veto“ teisės konstitucinis reguliavimas. Teorinėje dalyje analizuojamas istorinis aspektas, skirtingi „veto“ modeliai: „prezidento veto“, „stiprusis veto“, „silpnasis veto“, „atidedamasis veto“ ir kt. Sekančiame skyriuje nagrinėjamos teisiųjų tradicijų, papročių svarba, istorinis tęstinumas, teisiniai pamatai 1922 m., 1928 m. bei 1938 m. nuolatinėse Konstitucijose. Tiriamąjame dalyje nagrinėjama Respublikos Prezidento „veto“ teisė 1992 m. Konstitucijoje bei Konstitucinio Teismo doktrinoje. Analizuojami visi Konstitucijos straipsniai susiję su „veto“ teise, bei nagrinėjami Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19 d. ir 2008 m. vasario 22d. nutarimai. Toliau analizuojama Respublikos Prezidento „veto“ teisės įgyvendinimo problematika: būtinybė vetuoti visą įstatymą; 10 dienų terminas, per kurį Prezidentas turi apsispręsti dėl įstatymo pasirašymo ir kt. Nagrinėjami ir apibendrinami statistiniai duomenys. Galiausiai suformuluojamos pagrindinės darbo išvados bei pateikiami siūlymai, kaip būtų galima pagerinti esamą „veto“ teisės teisinį reguliavimą bei išspręsti iš jo kylančias praktines problemas.

SUMMARY

CONSTITUTIONAL REGULATION OF PRESIDENTIAL “VETO” RIGHT IN THE REPUBLIC OF LITHUANIA

Edvard Vasilevskij

Main notions: Presidential “veto”, Pocket Veto, “veto” right, model of “veto”, system of checks and balances, the principle of power distribution, constitution, constitutional regulation.

The concept of ‘veto’ is generally understood as the leader’s of state opposition against Parliament’s legislation. That is particularly, the President’s of Republic ‘veto’ power of promulgation for the repeated consideration before the Seimas announces it to be adopted. Although Lithuanian leader seems to have great political power, the president of our country has insignificant influence on contents of law as well as parliamentary activities due to the constitutional distribution of powers and constitutional frameworks of regulation.

This master’s thesis analyses historical development of ‘veto’ power, its models as well as the Lithuanian President’s ‘veto’ power’s constitutional regulation. Theoretical part is devoted to research of historical aspect of ‘veto’ right, presentation of various models of “veto” such as Presidential veto, suspensive veto, pocket veto, strong and weak veto etc. Further chapter deals with legal traditions and importance of customs and historical continuity as well as legal foundation of permanent Constitutions of 1922, 1928 and 1938.

The research part is devoted to the analysis of ‘veto’ power of the President of the Republic of Lithuania in Constitution of 1992 as well as in Constitutional Court's jurisprudence. The analysis of certain articles of Constitution related to ‘veto’ power is presented as well as the research of the Constitutional Court’s resolutions of 19th June of 2002 and 22nd February of 2008 is outlined. Furthermore, the obstacles of enforcement of presidential ‘veto’ power are indicated namely the necessity to veto the entire law, 10-day period, during which the President has to decide on the signing of the law and so on.

Additionally, the statistic data is interpreted and summarised, which makes it possible to draw principal thesis conclusions and make suggestions how to improve current legal regulation and to resolve the emerging problems.

LITERATŪRA

Knygos

- **Andriulis V. ir kt.** Lietuvos teisės istorija: Vadovėlis.- Vilnius: Justitia, 2002.
- **Bielinis L.** Prezidento rinkimų anatomija: 2002 metų prezidento rinkimai Lietuvoje: monografija. – Vilnius: Versus Aureus, 2003.
- **Birmontienė T. ir kt.** Lietuvos konstitucinė teisė: Vadovėlis.- Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2002.
- **Dambrauskienė G. ir kt.** Lietuvos teisės pagrindai: Vadovėlis.- Vilnius: Justitia, 2004.
- **Jarašiūnas E.** Valstybės valdžios institucijų santykiai ir Konstitucinis Teismas: knyga.- Vilnius: Teisės informacijos centras, 2003.
- **Lietuvos konstitucinė teisė: raida, institucijos, teisių apsauga, savivalda:** kolektyvinė monografija.- Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2007.
- **Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras (II dalis):** Ats. Red. K. Jovaišas.- Vilnius: Teisės institutas, K. Jovaišo Pl, 2002.
- **Maksimaitis M.** Lietuvos valstybės konstitucijų istorija: XX a. pirmoji pusė: monografija/ Mindaugas Maksimaitis.- Vilnius: Justitia, 2005.
- **Vinkleris P.** Lietuvos Respublikos Prezidento statusas ir įgaliojimai: Knyga.- Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2002.

Istatymai ir kiti teisės aktai

- **Lietuvos Respublikos Konstitucija.** // <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>
- **Lietuvos Respublikos Seimo statutas.** // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=386708
- **Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo** 1998 m. sausio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1996 m. gruodžio 10 d. nutarimo "Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos" atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“// <http://www.lrkt.lt/dokumentai/1998/n8l0110a.htm>
- **Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo** 2002 m. birželio 19d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 7, 11, 15 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo,

Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 7 straipsnio 1 bei 4 dalių ir Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo 20 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // <http://www.lrkt.lt/dokumentai/2002/n020619.htm>

- **Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo** 2008 m. vasario 22 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. Spalio 3 d. dekreto Nr. 1K-1143 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos, ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo gražinimo Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti“ 2 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // <http://www.lrkt.lt/dokumentai/2008/n080222.htm>
- **Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymas** // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=331601

Specialioji literatūra

- **Abramavičius A.** Respublikos Prezidentas įstatymų leidybos procese // Teisės problemos. 2000, Nr. 2.
- **Duverger M.** A New Political System Model: Semi-presidential Government // European Journal of Political Research. 1980.
- **E. Kūris.** Konstitucijos dvasia // Konstitucija XXI amžiuje. Jurisprudencija. 2002, 30 (22).
- **Kalinauskas G.** Parlamentinės kontrolės modelis ir jo įtvirtinimo ypatumai Jungtinės Amerikos Valstijose: doktrininis ir praktinis požiūriai // Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2006 Nr. 2 (80).
- **Legislation - Executive Veto Power** // <http://law.jrank.org/pages/8197/Legislation-Executive-Veto-Power.html>
- **Lietuvos Respublikos Seimas** // <http://www3.lrs.lt>
- **Lietuvos Steigiamojo Seimo rinkimų įstatymai** // http://www3.lrs.lt/pls/inter_archyvas/dokpaieska_arch.showdoc_l?p_id=112342&p_query=&p_tr2=2
- **Lukošaitis A.** Lietuvos Respublikos Prezidento galios ir rinkimų pažadų realizavimo galimybės// Pranešimas, skaitytas VU TSPMI seminare “Prezidento rinkimai 2002: kandidatų įvairovė ir programų panašumas” (2002.12.19).

- **Mesonis G.** Prezidento veto stabdžių ir atsvarų sistemoje: efektyvumo teorinės ir praktinės prielaidos// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2005 Nr. 64 (56).
- **Mesonis G.** The President of the Republic of Lithuania and the constitutional principle of the separation of powers// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2008 Nr. 9 (111).
- **Prezidento spaudos tarnyba** // [www.adamkus.lt/download/.../prezidento_ veiklos_ataskaita_2007_2008.pdf](http://www.adamkus.lt/download/.../prezidento_veiklos_ataskaita_2007_2008.pdf)
- **Pšibilskis V. B.** Kazio Pakšto palikimas // Politologija. 1999, Nr. 1.
- **Ragauskas P.** Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo įstatymų leidyboje// Politologija.- Vilnius, 2002/4 (28).
- **Sinkevičius V.** Konstitucijos įgyvendinimas įstatymų leidyboje // Justitia.- 1996. Nr. 5.
- **Steigiamasis Seimas (1920 - 1922)** // http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=286&p_k=1
- **Tallat-Kelpša L.** Pusiau prezidentizmo link: Lietuvos konstitucinės reformos analizė // Politologija. 1996, Nr. 1 (7).
- **Tallat-Kelpša L.** Prezidentas ir parlamentas: reikšmė politiniam valstybės stabilumui // Politologija. 1997, Nr. 1 (9).
- **Tallat-Kelpša L.** Prezidentas ir įstatymų leidyba: veto teisės naudojimas Lietuvoje // Politologija. 1998, Nr. 2.
- **Veto teisė** // <http://lt.wikipedia.org/wiki/Veto>
- **VRK istorija** // <http://www.vrk.lt/lt/veikla/apie-vrk/trumpa-vrk-istorija/>

PRIEDAI

1 PRIEDAS

2 lentelė. Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės vetuoti įstatymai¹¹¹

Eil. nr.	Dokumentas	Data	Nr.	Dokumento tipas	Seimo reakcija į prezidento veto
15	Nepasirašytas. Akcizų įstatymo 24 ir 26 straipsnių pakeitimo ĮSTATYMAS	2010.12.07	XI-1204	Įstatymas	10.12.23 laikyti nepriimtu (pritarta visoms Resp.Prez. pat. ir pap.)
	Prezidento veto 2010-12-13				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
14	Nepasirašytas. Alkoholio kontrolės įstatymo 18 straipsnio pakeitimo ĮSTATYMAS	2010.12.02	XI-1201	Įstatymas	nepriimtas (pritarta Resp.Prez.nuomonei)
	Prezidento veto 2010-12-13				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
13	Nepasirašytas. Pilietybės ĮSTATYMAS	2010.11.04	XI-1077	Įstatymas	10.12.02 Įstatymas XI-1196 (su visomis Resp.Prez. pat.ir pap.)
	Prezidento veto 2010-11-18				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
12	Nepasirašytas. Visuomenės informavimo įstatymo 47 straipsnio pakeitimo ĮSTATYMAS	2010.09.30	XI-1045	Įstatymas	10.10.26 laikyti nepriimtu (pritarta visoms Resp.Prez. pat. ir pap.)
	Prezidento veto 2010-10-15				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
11	Nepasirašytas. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 5 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymas	2010.09.28	XI-1041	Įstatymas	10.10.26 Įstatymas XI-1071 (su visomis Resp.Prez. pat.ir pap.)
	Prezidento veto 2010-10-13				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
10	Nepasirašytas. Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio pakeitimo įstatymas	2010.09.28	XI-1040	Įstatymas	10.10.19 laikyti nepriimtu (pritarta visoms Resp.Prez. pat. ir pap.), PN (pavesti JŽRK-jai parengti naują įst.proj. iki 10.12.10)
	Prezidento veto 2010-10-08				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
9	Nepasirašytas. Baudžiamojo proceso kodekso papildymo 3(1) straipsniu ir 18, 21, 38, 55, 64, 78, 81, 102, 112, 121, 125, 134, 135, 136, 137, 142, 151, 157, 166, 168, 170, 171, 176, 178, 181, 342, 348, 389, 418, 440 straipsnių pakeitimo ir papildymo ĮSTATYMAS	2010.06.30	XI-975	Įstatymas	10.09.21 Įstatymas XI-1014 (su visomis Prezidento pat. ir papild.)
	Prezidento veto 2010-06-16				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				

¹¹¹ Remiantis duomenimis gautais iš Laimio Gelažiaus, Respublikos Prezidentės patarėjo, Teisės grupė.

8	Nepasirašytas. Žemės reformos įstatymo 4, 6, 8, 9, 10, 15, 16, 17, 18, 19, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo ĮSTATYMAS	2010.05.21	XI-835	Įstatymas	10.06.18 Įstatymas XI-914 (su visomis Resp. Prezidento pat. ir papild.)
	Prezidento veto 2010-06-09				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
7	Nepasirašytas. Kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų piliečių nuosavybės teisių išlikusių nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, Įstatymo 8, 9 ir 10 straipsnių pakeitimo ĮSTATYMAS	2010.05.21	XI-834	Įstatymas	10.06.18 Įstatymas XI-913 (su visomis Resp. Prezidento pat. ir papild.)
	Prezidento veto 2010-06-09				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
6	Nepasirašytas. Žemės įstatymo 2, 3, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52 straipsnių pakeitimo ir papildymo ĮSTATYMAS	2010.05.21	XI-833	Įstatymas	10.06.18 Įstatymas XI-912 (su visomis Resp. Prezidento pat. ir papild.)
	Prezidento veto 2010-06-09				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
5	Nepasirašytas. Šilumos ūkio įstatymo 10 straipsnio pakeitimo ĮSTATYMAS	2010.05.11	XI-803	Įstatymas	10.06.01 Įstatymas XI-862 (su visomis Resp. Prezidento pat. ir pap.)
	Prezidento veto 2010-05-21				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
4	Nepasirašytas. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 50 straipsnio pakeitimo ĮSTATYMAS	2009.12.22	XI-634	Įstatymas	10.01.21P; 10.02.11 laikyti nepriimtu (pritarta visoms Resp.Prez. pat. ir pap.)
	Prezidento veto 2009-12-31				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
3	Nepasirašytas. Baudžiamojo kodekso 38, 47, 182 ir 190 straipsnių pakeitimo ĮSTATYMAS	2009.12.22	XI-633	Įstatymas	10.01.21P; 10.02.11 Įstatymas XI-677 (su visomis Resp.Prez. pat. ir pap.)
	Prezidento veto 2009-12-31				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
2	Nepasirašytas. Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 21 straipsnio pakeitimo ĮSTATYMAS	2009.07.23	XI-407	Įstatymas	09.09.22 Įstatymas XI-420 (su visomis Resp. Prez. pat. ir papild.)
	Prezidento veto 2009-07-28				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				
1	Nepasirašytas. Statybos įstatymo 2, 6, 20, 23, 28, 29, 31, 37 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Įstatymo papildymo 23(1) straipsniu ĮSTATYMAS	2009.07.17	XI-357	Įstatymas	09.09.22 Įstatymas XI-421 (su visomis Resp. Prez. pat. ir papild.)
	Prezidento veto 2009-07-30				
	Priėmė: Lietuvos Respublikos Seimas				